

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด
อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

กฤษิตา งามสะอาด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2555

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเจียด
อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ภูษิตา งามสะอาด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2555

**UNDERSTANDING IN DEMOCRATIC ADMINISTRATION OF STUDENTS,
MATTHAYOM NONG KHIAD SCHOOL, CHUMPHAE DISTRICT,
KHON KAEN PROVINCE**

PHUSITA NGAMSA-ARD

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2555 (2012)**

หัวข้อสารนิพนธ์	: ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
ชื่อนักศึกษา	: ภูษิตา งามสะอาด
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: รองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร.ปัญญา กล้ายเดช
ปีการศึกษา	: 2555

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2554 จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าไคว-สแควร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.10 มีอายุ 17 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 75.50 กำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 69.20 และมีเกรดเฉลี่ย 3.5- 4 คิดเป็นร้อยละ 68.80

2) นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ น้อย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20

3) เพศ อายุ ชั้นปี มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนเกรดเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

Thematic Title : **Understanding in Democratic Administration of Students, Mathayom Nong Khiad School, Chumphae district, Khon Kaen province**

Student's Name : **Phusita Ngamsa-ard**

Department : **Government**

Advisor : **Assoc. Prof. Sornchai Taomitr**

Co-advisor : **Dr.Panya Klaydesh**

Academic Year : **B.E. 2555 (2012)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) to study personal factors of the students at Mathayom Nong Khiad School, Chumpae District, Khon Kaen province. 2) to study understanding in democratic administration of students at Mathayom Nong Khiad School, Chumpae District, Khon Kaen province, 3) to study a relationship between personal factors and understanding in democratic administration of students.

The samples used in this research were 153 students studying at Mathayom Nong Khiad School in academic year 2011. The data was collected using closed and open end questionnaire. The statistics employed at a data analysis were frequency, percentage and Chi-square test.

The results of this research were as follows:

1) Most students were the female accounting 62.10 %, within 17 years old and above accounting 75.50 %, with education at high school level accounting 69.20 % , and with grade points average of 3.5 – 4 accounting 68.80 %.

2) Understanding in democratic administration of students was at a high level, 88 students by 57.50 %, at a moderate level, 57students by 37.30 %, and at a poor level, 8 students by 5.20 %.

3) Personal factors; gender, ages, and classes have the relationship with understanding democratic administration of students at statistically significant level of .05. However, grade points average did not have the relationship with understanding in democratic administration of students.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหลายฝ่ายผู้วิจัย จึงขอขอบคุณสถาบัน องค์กร และบุคคลที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือดังต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ศรชัย ท้าวมิตร อาจารย์ที่ปรึกษาและ ดร.ปัญญา คล้ายเดช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำและสละเวลาตรวจแก้ข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้ได้สารนิพนธ์ที่ถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สำเร็จ จันทรสวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงวุฒิ ศรีวิไล และนายอำนาจ โปธิศรี ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เมธี สมภักดี และคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานจังหวัดขอนแก่น ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ช่วยอนุเคราะห์ประสานงานด้านต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยความมีมิตรไมตรีที่ดียิ่ง

ขอขอบคุณ ครู บุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกท่านในความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

คุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแทนคุณบิดามารดาเปรียบเสมือนครูคนแรกของชีวิต และเด็กชายกิตติภัทร มาตย์ภูธร บุตรชาย ที่ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา และกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้ให้การดูแล สนับสนุนทั้งการเรียนและการทำสารนิพนธ์จนสำเร็จ การศึกษาอย่างสมบูรณ์ หากมีข้อผิดพลาดและบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงต่อไป

ภูษิตา งามสะอาด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ทฤษฎีการเมืองการปกครอง	6
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย	13
2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	39
2.4 ทฤษฎีผู้นำทางการเมือง	41
2.5 ทฤษฎีพรรคการเมือง	44
2.6 ทฤษฎีเรื่องการเลือกตั้ง	46

	๗
2.7 ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย	49
2.8 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	52
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	64
2.10 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	70
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	70
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	71
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	72
3.5 การวัดค่าตัวแปร	73
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	76
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล	78
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	79
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอยะผา จังหวัดขอนแก่น	82
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอยะผา จังหวัดขอนแก่น	89

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	95
5.1 สรุปผลการวิจัย	96
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	97
5.3 ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	109
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	110
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	116
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ	118
ภาคผนวก ง แบบประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	122
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	125
ภาคผนวก ฉ คำสัมประสิทธิ์แอลฟา	127
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	แสดงจำนวนร้อยละ(Percentage) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ	80
ตารางที่ 4.2	แสดงจำนวนร้อยละนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ	80
ตารางที่ 4.3	แสดงจำนวนร้อยละ นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น แยกตามระดับชั้นปี	81
ตารางที่ 4.4	แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับเกรด	81
ตารางที่ 4.5	แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน	82
ตารางที่ 4.6	แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย	83
ตารางที่ 4.7	จำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างวัดระดับ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย	84
ตารางที่ 4.8	แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย	85
ตารางที่ 4.9	จำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างวัดระดับ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการ ปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านรูปแบบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย	86

ตารางที่ 4.10	แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านการเลือกตั้ง	87
ตารางที่ 4.11	จำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างวัดระดับ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านการเลือกตั้ง	88
ตารางที่ 4.12	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคลที่แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ	89
ตารางที่ 4.13	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยม หนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ	90
ตารางที่ 4.14	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยม หนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับชั้น ปี	91
ตารางที่ 4.15	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยม หนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับเกรด	92
ตารางที่ 4.16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยม หนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวม	93

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 2.1	โครงสร้างโรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น	61
แผนภาพที่ 2.2	แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	69

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดยคณะราษฎร ซึ่งนำโดยพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดในการเมืองการปกครองของไทย เพราะเป็นการเปลี่ยนจากระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบการปกครองโดยรัฐธรรมนูญมีเป้าหมายจะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เมื่อคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จแล้ว ก็มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก แม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้ชั่วคราวก็ตาม และหลังจากนั้นประเทศไทยก็ปกครองโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักมาโดยตลอด แม้จะมีการยุบเลิกรัฐธรรมนูญบ้างก็เป็นการชั่วคราวครั้งชั่วคราว ในที่สุดก็ต้องมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ขึ้นมาทดแทนเสมอไป คงกล่าวได้ว่า การปกครองของไทยนั้นพยายามที่จะยึดหลักการปกครองโดยกฎหมาย คือ ให้มีบทบัญญัติ กฎเกณฑ์ กติกาที่แน่นอนเป็นแนวทางในการปกครอง

ประเทศไทยมีการใช้รัฐธรรมนูญและธรรมนูญการปกครอง จนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบันที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 รวมแล้ว 17 ฉบับ ทุกฉบับจะประกาศเจตนารมณ์ที่จะสร้างการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขขึ้น แม้บทบัญญัติของธรรมนูญแต่ละฉบับ จะเป็นประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์ตามหลักสากล เช่น ในทุกฉบับจะต้องมีสมาชิกสภาประเภทแต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยร่วมกัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งอยู่เสมอ รัฐสภาบางสมัยมีสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งทั้งหมด เป็นต้น ก็เป็นเพราะเหตุผลและความจำเป็นบางประการตามสถานการณ์ในขณะนั้น¹

จากสภาพการเมืองในปัจจุบัน บรรยากาศทางการเมืองของไทยเป็นกระแสประชาธิปไตยที่โดดเด่นมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง กระแสการเรียกร้องให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย

---

¹เมธี สมภักดี, การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน, (อัคราเนนา). หน้า 1.

ในสังคมจึงมีมากขึ้น ส่งผลต่อการผลักดันให้มีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้นรวมทั้งรัฐบาลก็ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย จะเห็นจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และให้แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่กำหนดความมุ่งหมายและหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”²

สังคมประชาธิปไตย เป็นสังคมที่ ประชาชนมีสันติสุขและเอื้ออาทรต่อกัน และต่อสิ่งแวดล้อมเพราะสังคมประชาธิปไตยประชาชนแก้ไขข้อพิพาทด้วยสันติวิธี ด้วยการเจรจาทางแก้ปัญหาร่วมกัน จะเห็นได้ว่า ความรุนแรงระหว่างประชาชนอาจเกิดขึ้นได้ แต่จะระงับไปในที่สุด เพราะรู้ว่าจะต้องอยู่ร่วมกัน แนวความคิดเกี่ยวกับสวัสดิการการช่วยเหลือเด็ก ผู้หญิง คนชรา ทูพพลภาพ คนดองงาน แก้ไขได้ดีกว่าแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ ปัจจุบันประชาชนที่ฉลาดมากขึ้น เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะเริ่มกระแสความคิดทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งสัตว์พืชทั้งปวง ประชาธิปไตยจึงทำให้เกิดสังคม สันติธรรม สามัคคีเมตตาธรรมได้จริง เพราะต้องช่วยกันเสียภาษีช่วยกันบริหารประเทศเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาธิปไตย คือ การมีรัฐบาลเป็นของประชาชนโดยประชาชนเพื่อประชาชน หรือประชาธิปไตยสังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ³

ดังนั้นการให้ศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านการเมือง ซึ่งจะสัมพันธ์กันโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทุก ๆ ด้าน จะเห็นได้ว่าความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการเมืองของประชาชนย่อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้พิจารณาเห็นว่า นักเรียนเป็นเยาวชนของชาติ ต่อไปในอนาคตรัฐบาลจึงควรให้ความสนใจในเรื่องนี้ต่อนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น มีนโยบายการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อระบอบประชาธิปไตย มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการเมือง เพื่อประโยชน์ในการปกครองและการพัฒนาประเทศชาติ หากปล่อยให้กลุ่มนักเรียน ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติไม่

²พนม พงศ์ไพบูลย์, รวมกฎหมายการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2546), หน้า 108.

³ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546), หน้า 1159.

สนใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ก็จะส่งผลต่อปัญหาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในอนาคต ซึ่งการวิจัยเรื่องความเข้าใจของนักเรียนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันของนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ อันนำมาซึ่งประโยชน์ต่อทางราชการในการกำหนดวิธีการเสริมสร้างให้เยาวชนของชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ส่งผลต่อการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และมั่นคง

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาค้นคว้า ในฐานะครูผู้สอน จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และเป็นความต้องการและความมุ่งมั่นที่จะให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนร่วมกับครูผู้สอน ซึ่งผลจากการศึกษาจะส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านประชาธิปไตย เพื่อเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 เพศ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.3.2 อายุ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.3.3 ชั้นปี มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.3.4 เกรดเฉลี่ย มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยศึกษาเรื่องนี้ มีขอบเขตการวิจัยที่มุ่งศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่นักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2554 จำนวน 250 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนจำนวน 153 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ 1) ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย 2) ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย 3) ด้านการเลือกตั้ง

1.4.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2554 จำนวน 153 คน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1.5.1 ทำให้ทราบปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.2 ทำให้ทราบความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.3 ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.4 นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาประสิทธิภาพความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอุมพแพ จังหวัดขอนแก่น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความรู้ ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพื้นฐานความรู้ทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

หลักการสำคัญของประชาธิปไตย หมายถึง หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาคหลักถือเสียงข้างมาก หลักเหตุผล และหลักภราดรภาพ ที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันและทุกคนต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่พึงพาตนเองและผู้อื่นด้วย

รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุด ในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) เป็นอำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ประการคือ อำนาจในการออกกฎหมายหรือนิติบัญญัติ อำนาจในการนำกฎหมายไปบังคับใช้หรือบริหาร และ อำนาจในการตัดสินใจคดีตามตัวกฎหมายหรืออำนาจตุลาการ

การเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกบุคคลด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อให้ได้ผู้แทนของประชาชนไปทำหน้าที่ในรัฐสภาหรือใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน การเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมือง โดยสันติวิธี

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 เพศ คือ 1) เพศชาย และ 2) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุ คือ 1) อายุต่ำกว่า 12 ปี 2) อายุ 13 -14 ปี 3) อายุ 15 - 16 ปี 4)อายุ 17 ปี ขึ้นไป

ชั้นปี หมายถึง การศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น คือ ม. 1-3 และมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ม. 4 - 6

เกรดเฉลี่ย หมายถึง ระดับเกรดของนักเรียน มี 4 ระดับ คือ 1) 0.5 – 1 2) 1.5 – 2 3) 2.5 – 3 4) 3.5 – 4

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2554 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีการเมืองการปกครอง
- 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
- 2.4 ทฤษฎีผู้นำทางการเมือง
- 2.5 ทฤษฎีพรรคการเมือง
- 2.6 แนวความคิดเรื่องการเลือกตั้ง
- 2.7 แนวคิดเรื่องความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 2.8 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีการเมืองการปกครอง

ประชาชนไทยมีเสรีภาพทางการเมืองพอสมควร สามารถที่จะแสดงออกทางการเมืองได้ ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มกันจัดตั้งพรรคการเมือง แม้จะยังไม่มีกฎหมายพรรคการเมืองมารองรับ เช่น ในการเลือกตั้งหลายครั้งแม้ไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง แต่ในพฤติกรรมความเป็นจริงนั้นก็มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นหลายพรรค โดยอาศัยเสรีภาพที่ได้รับการยอมรับ โดยรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายแม่บทการรวมกลุ่มเป็นสมาคมสหภาพ ก็สามารถทำได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น การเดินขบวนหรือการชุมนุมกันเพื่อยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาล ก็มีปรากฏและไม่ได้รับการขัดขวางในการแสดงออก ตรงเท่าที่ไม่มีการละเมิดกฎหมาย เสรีภาพในการพูด การพิมพ์และโฆษณา ซึ่งเป็นไปอย่างกว้างขวาง จนน่าจะเป็นที่ยอมรับว่าประเทศไทยนั้นให้เสรีภาพทางการเมืองทางการเมืองแก่ประชาชน ตามหลักประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าจะมีการประกาศให้กฏอัยการศึก และมีประกาศหรือคำสั่งและกฎหมายบางฉบับจำกัดเสรีภาพในทาง

การเมืองบ้างแต่ในทางปฏิบัติก็มีการผ่อนผันและไม่เคร่งครัดในการบังคับใช้จนกระทั่งเป็นอุปสรรคต่อการแสดงออกทางการเมือง¹

การเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่มวลมนุษย์มาอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้มีนักปราชญ์ได้สร้างแนวคิดทฤษฎีขึ้นมาปรับใช้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันและจัดให้มีระบบการเมืองการปกครอง ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกันในสังคมแต่ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึงความหมายของการเมือง ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง และทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมืองการปกครอง ดังนี้

2.1.1 ความหมายของการเมือง

การเมืองมีความหมายหลากหลายแต่ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง ความหมายของการเมืองตามพจนานุกรม ความหมายของการเมืองตามทัศนะของนักปราชญ์และทัศนะของผู้รู้อื่นๆ ที่ได้ให้ความหมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายของการเมืองไว้ดังนี้ การเมือง หมายถึง

1. งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่ วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ
2. การบริหารประเทศเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่ การดำเนินนโยบายต่างประเทศ
3. กิจการอำนาจหรือควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งได้มีหน้าที่อำนาจ (คณะรัฐมนตรี) หรือควบคุม (สภาผู้แทนราษฎร) การบริหารราชการแผ่นดิน²

---

¹เมธี สมภักดี, การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน, (อัคราณา), หน้า 9-10,

²ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์ จำกัด, 2525), หน้า 90.

ทัศนะของนักปราชญ์

การเมืองตามความหมายของนักปราชญ์และท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายของการเมืองดังนี้ การเมือง คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ซึ่งอาจมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือขัดแย้ง หรือมีความคิดเห็นเหมือนกันทำการต่อสู้เพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศแทนเขา และเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจในเรื่องราวของส่วนรวมได้โดยธรรม³

ความหมายของการเมือง มี 2 ประการ คือ

1. การเมืองเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และมีขอบเขตจำกัดอยู่ที่องค์การและสถาบันการเมืองสำคัญๆ ได้แก่ คณะรัฐบาล รัฐสภา พรรคการเมือง กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ ระบบราชการ คณะทหาร การเลือกตั้ง การปฏิวัติ การรัฐประหาร เป็นต้น การเมืองในความหมายนี้จึงแคบ เพราะเป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมการเมืองเข้ากับสถาบันองค์การทางการเมืองมากกว่าการมองเป็นปฏิสัมพันธ์ทั้งระบบ

2. การเมืองเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไปและมีอยู่อย่างกว้างขวางโดยมองในลักษณะที่กว้างๆ ว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแต่ละระดับย่อย ๆ ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนขนาดเล็ก สโมสร องค์การ สถาบัน หรือสังคมนระดับชาติ⁴

การเมือง หมายถึง “เรื่องของการตัดสินใจตกลงร่วมกัน เป็นเรื่องราวของการต่อสู้เพื่ออิทธิพลในการกำหนดนโยบาย”

การเมืองเป็น “กิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อใช้อำนาจนั้นในการแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนในรัฐ ซึ่งกระทำโดยฝ่ายการเมือง หรือ เรียกว่านักการเมือง”⁵

³กมล ทองธรรมชาติ, **หลักประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 12

⁴ทินพันธ์ นาคะตะ, **รัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : พูนสวัสดิ์การพิมพ์, 2535), หน้า 13.

⁵จิร โชล วีระสัย, **สังคมวิทยาการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 26.

การเมืองมีความหมาย 3 ประการคือ

1. การเมืองเป็นกิจกรรมที่แสวงหาผลประโยชน์ด้วยการแข่งขันกันระดับบุคคลต่อบุคคล กลุ่มบุคคลต่อกันบุคคล สังคมต่อสังคม
2. การเมืองเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นในสภาพที่ค่อนข้างขาดแคลน
3. การเมืองเป็นกิจกรรมซึ่งเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์อันมีผลสะท้อนต่อคนหมู่มาก⁶

ความหมายของการเมืองที่กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่า การเมือง หมายถึง การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมซึ่งมีความคิดเห็นเหมือนกันหรือขัดแย้งกัน เพื่อหาผลประโยชน์ร่วมกันช่วยกันขจัดปัญหา จัดสรรประสานประโยชน์เพื่อความคงอยู่และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

2.1.2 ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง

การเมืองเป็นกิจกรรมของบุคคล และสถาบันในอันที่จะขจัดปัญหาหรือความขัดแย้งในการจัดสรรแบ่งปันเพื่อหาผลประโยชน์ร่วมกันจัดประสานประโยชน์ เพื่อความคงอยู่และสวัสดิภาพของสังคมโดยส่วนรวม ดังนั้น ทฤษฎีทางการเมืองจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ทางการเมืองซึ่งในทางรัฐศาสตร์ หมายถึง กระบวนการนำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชนจะทำให้บุคคลมีทัศนคติหรือมีความรู้สึกต่อระบบการเมืองนั้นๆ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองเอาไว้ ทฤษฎีทางการเมืองการปกครอง มีแนวคิด 2 ระดับ พฤติกรรม 3 ลักษณะ หน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย และขั้นตอนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

แนวคิด 2 ระดับ

การศึกษาเรื่องการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคม โดยมองเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับการวิเคราะห์ในบุคคล โดยมองว่าบุคคลได้รับความรู้ทางการเมืองในด้านใดและด้วยวิธีการใด

---

⁶อุทุมพร วิชาทอง, “ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนอำเภอกศรีราชา จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2542, หน้า 11.

2. ระดับการมองว่าภายในสังคมหนึ่งบุคคลโดยส่วนใหญ่ถูกอบรมขัดเกลาให้มีทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองแบบใด และองค์การหรือสถาบันใดที่ให้การอบรมจนเป็นที่มียุทธพล สำคัญ

การเรียนรู้ทางการเมืองจะดำเนินไปในลักษณะเป็นกระบวนการ คือ “ตลอดชีวิตของบุคคล จะต้องผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองมาตลอดและพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลก็อาจจะคงเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาก็ได้ การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันไป ไม่มีการสอนสิ่งใดแก่ใครด้วยวิธีการใดภายใต้สภาวะการณ์อย่างไรและบังเอิญเกิดสิ่งใดขึ้น”⁷

พฤติกรรม 3 ลักษณะ

การศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือระบบทางการเมืองทัศนคติ และการเข้าร่วมในทางการเมืองระบบทางการเมืองจะศึกษาเกี่ยวกับสถาบัน โครงสร้างและปะทิสถานของระบบการเมือง ทัศนคติจะศึกษาเรื่องอำนาจตัวบุคคล กลุ่มบุคคล นโยบาย อุดมคติที่ทำให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพล ส่วนการเข้าร่วมทางการเมืองจะศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ

1. การมีกฎเกณฑ์และแบบแผนเช่น การมีบทบาททางการเมืองอย่างมีระเบียบหลักเกณฑ์ เคารพต่ออำนาจในการปกครอง เคารพต่อกฎหมายเพื่อที่จะส่งเสริมวิถีทางการเมืองการปกครองให้ มั่นคงขึ้น
2. การเคารพต่ออำนาจอันชอบธรรมในการปกครอง
3. สภาพทั่วไป

หน่วยการเรียนรู้ทางการเมือง 6 หน่วย

หน่วยการเรียนรู้ทางการเมือง (Agent of Political Socialization) หมายถึง หน่วยดังต่อไปนี้

1. ครอบครัวครอบครัวถือเป็นหน่วยสังคมหน่วยแรกที่มนุษย์ได้สัมผัสชีวิตแรกเริ่ม ที่ครอบครัว ดังนั้นครอบครัวจึงมียุทธพลต่อสมาชิกอย่างมาก โดยเฉพาะบิดามารดาจะเป็นผู้ที่ได้รับการเชื่อถือมากที่สุด ทั้งนี้เพราะบิดามารดาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดตัวเรามากที่สุด ตามหลักจิตวิทยาของ Sigmund Freud ที่กล่าวว่า บุพการีเป็นตัวมโนธรรม หรือ Ego แต่เริ่มแรก เช่น บิดา นิยมหลัก ประชาธิปไตย ย่อมอบรมบุตรของตนในแนวทางประชาธิปไตย หรืออบรมหล่อมเกลตาทางการเมือง ที่มีอิทธิพลสูงสุดและต่อเนื่องเป็นระยะยาว

---

⁷ อรินทร์ นิติเศรษฐ์, “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของชาวชนบท:กรณีศึกษา ประชาชนในอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2549, หน้า 6.

2. สถาบันการศึกษา โรงเรียนถือว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่มีบทบาทต่อการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งเริ่มตั้งแต่บุคคลยังเด็ก โดยโรงเรียนจะนำหลักสูตรของวิชาต่างๆ มาให้นักเรียนได้ศึกษา หลักสูตรจึงถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ทางการเมือง นอกจากนี้จะได้เรียนรู้จากหลักสูตรของโรงเรียนแล้ว พิธีการต่างๆ ในโรงเรียนเช่น การเคารพธงชาติ การเข้าแถว และการจัดแบ่งหน้าที่ในการรักษาความสะอาด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้เด็กได้รับการกล่อมเกลาทางการเมือง ครูก็เป็นบุคคลอีกคนหนึ่งที่มีความสำคัญในขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมืองในโรงเรียนเด็ก ๆ มักจะเอาตัวอย่างจากครูที่ตนเคารพ เชื่อฟัง หรือชื่นชม

3. กลุ่มเพื่อน ถือเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีส่วนช่วยครอบครัวยในการเรียนรู้ทางสังคม โดยเฉพาะสังคมสมัยใหม่กลุ่มเพื่อนจะทำหน้าที่แทนบิดา มารดา และครอบครัว ช่วยถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าต่าง ๆ กลุ่มเพื่อนจัดเป็นกลุ่มแรกที่เด็กจะได้สัมผัสด้วย มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน แต่ละกลุ่มจะมีการถ่ายทอดความรู้สำนึกคิดซึ่งกันและกัน แต่ละคนส่วนใหญ่จะเอาแบบอย่างจากกันเป็นภาพที่ติดตัวจนเป็นผู้ใหญ่ ทำให้มีทัศนคติที่คล้อยตามกัน

4. กลุ่มอาชีพ เป็นกลุ่มที่ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการต่างๆ ทางสังคมโดยจะมีอิทธิพลต่อผู้ที่เข้ากลุ่มอาชีพ จะเป็นตัวการในการถ่ายทอดข่าวสารความเชื่อถือเข้าไปในกลุ่ม

5. สื่อมวลชน ถือเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่สำคัญที่เสนอข่าวสารเป็นช่องทางหรือการสื่อสารที่เสนอความคิดเห็นของบุคคล ทำให้บุคคลได้รับข่าวสารและเกิดความคิดเห็น ทัศนคติ ค่านิยม ความโน้มเอียงในการเมืองที่สื่อเสนอ นับวันที่สื่อมวลชนจะมีบทบาทต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็ว

6. สถาบันทางการเมือง ได้แก่พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวนี้นอกจากจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในประเทศ และเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่รวมกลุ่มผู้มีค่านิยมทางการเมืองคล้ายคลึงกันเข้าไว้ด้วยกัน

ขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมือง 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนการเรียนรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับองค์กร แนวความคิด และความเข้าใจ แบ่งได้ดังนี้

1. ขั้นระบุองค์กรทางการเมืองได้ (Identification of Political Objects) เป็นขั้นแรกที่จะเรียนรู้ว่าสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองต่างๆ คืออะไร

2. ขั้นเกิดมีแนวความคิด (Conceptualization) เป็นขั้นตอนที่มนุษย์เริ่มมีประสบการณ์มากขึ้น มนุษย์จะเริ่มมีความรู้ทางการเมืองแน่ชัดขึ้น

3. **ขั้นเข้าใจสาระความเป็นจริง (Overt Activity)** เป็นขั้นตอนที่มนุษย์มีความรู้สึกต้องการมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลการสนับสนุนเงินแก่ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทย ในขณะนั้นให้สิ่งใดกับประชาชนทั่วไป หรือหมายถึง “การที่บิดามารดาและผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดปทัสถานที่คุณได้ประพฤติปฏิบัติทางการเมืองและความเชื่อทางการเมืองของคุณไปสู่ลูกหลานซึ่งเรียกว่ากระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมนั่นเอง”⁸

ในประเทศที่ประสบความสำเร็จทางการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย นั้นจะพบว่า มีการอบรมประชาชนตั้งแต่เริ่มเติบโตมาในครอบครัว องค์กรที่อยู่นอกครอบครัว เช่น สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และกลุ่มอาชีพ เป็นหน่วยที่สำคัญยิ่งในการหล่อหลอม หรือปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม รวมทั้งสร้างความรอบรู้และสร้างความเคยชินต่อระบบกลไกทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ตลอดเวลา “ทำให้ประชาชนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของระบบการเมืองเกิดความรู้ความเข้าใจและศรัทธาต่ออุดมการณ์ในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง”⁹

สรุปได้ว่า การเมืองการปกครองหมายถึง กระบวนการหรือวิธีการให้ได้มาซึ่งอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินและการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ตามกฎหมายและนโยบาย เพื่อให้เกิดความผาสุกของประชาชน จะเห็นได้ว่า การที่จะให้บุคคลในสังคมมีความรู้ความเข้าใจในระบอบการเมืองการปกครอง มีทัศนคติ มีพฤติกรรม มีความรู้สึกต่อระบอบการเมืองนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่สถาบันสำคัญในสังคมตามที่กล่าวมาข้างต้นจะต้องทำหน้าที่ของตนให้เหมาะสมกับหน้าที่และบทบาทด้วย

⁸กนลา สุขพานิช,ระบบการเมืองเปรียบเทียบ, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, 2532), หน้า 68.

⁹สมศักดิ์ เกี้ยวกิ่งแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มิตรการพิมพ์, 2526), หน้า 45.

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

นักรัฐศาสตร์ต่างได้พยายามแบ่งรูปแบบของประเทศออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ตามแนวคิดและทัศนะของตนเองโดยยึดเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหลักในการแบ่ง เช่น ยึดเอารัฐบาล ยึดเอาดินแดน ยึดเอาสภาพทางภูมิศาสตร์ ยึดเอาโครงสร้างอำนาจอธิปไตย ยึดเอาลักษณะการใช้อำนาจอธิปไตย และประมุขของรัฐ เป็นต้น ซึ่งยังหาข้อยุติไม่ได้ว่าจะยึดอะไรเป็นหลักจึงจะมีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้ดีที่สุด ซึ่งผู้ทำการวิจัยจะขอแบ่งโดยยึดเอาโครงสร้างอำนาจอธิปไตย ยึดเอาประมุขของรัฐ และลักษณะการใช้อำนาจอธิปไตยเป็นหลัก และยึดหลักการปกครองและการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึงความหมาย แนวคิด หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

2.2.1 ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “Demoa” แปลว่า “ประชาชน” กับ “Kratos” ซึ่งแปลว่า “การปกครอง”¹⁰ สำหรับในภาษาไทย คำว่าประชาธิปไตย นั้น มีผู้ริเริ่มใช้เป็นคนแรกคือ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ “ประชาธิปไตย” สามารถแยกออกได้เป็น 2 คำ คือ “ประชา” หมายถึง “ประชาชน” กับ “อธิปไตย” หมายถึง “อำนาจสูงสุดของแผ่นดิน” เมื่อนำเอาคำทั้งสองมารวมเข้าด้วยกันจะหมายถึง “การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน”¹¹

นักปราชญ์นักรัฐศาสตร์นักการศึกษาทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของประชาธิปไตย หรือ Democracy ไว้ที่น่าสนใจ ดังนี้

กนก วงษ์ตระหง่าน ได้กล่าวไว้ว่า ความหมายของประชาธิปไตยได้ถูกนิยาม โดยนักปราชญ์หลายท่านในจุดที่ต่างกัน เช่น เพลโต (Plato) ให้ความสำคัญของประชาธิปไตยที่การใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนส่วนอริสโตเติล (Aristotle) กล่าวถึง ประชาธิปไตยในลักษณะของกระบวนการใช้อำนาจที่ทำให้อำนาจของประชาชน และ

¹⁰ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **หลักประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 2.

¹¹ เชาวรัตน์ คันสยะชัย, **ประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2535), หน้า 45.

ประธานาธิบดีลินคอล์น นิยามประชาธิปไตยว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน¹²

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคแต่สิทธิในระบบประชาธิปไตยนั้นประการแรกรู้จักหน้าที่เสรีภาพระบอบประชาธิปไตย คือ เสรีภาพ ที่ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่น จะเป็นไปทางใด และความเสมอภาคในระบบประชาธิปไตย คือ ความเสมอภาคในโอกาสที่จะทำงานทุกชนิด ตลอดจนเสมอภาคในการที่ก้าวออกไปในกิจกรรมการงานนั้น ๆ¹³

วิทยากร เชียงกุล ได้ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย หมายถึง อำนาจหรือการปกครองโดยประชาชน เป็นระบบทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยผ่านผู้แทนของตน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม¹⁴

วิลเลียม ริเคอร์ ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือ รูปของรัฐบาลที่พลเมืองที่มีสัดส่วนมากพอสมควรมีส่วนร่วมในการปกครองประ โดยตรงหรือโดยอ้อม จึงแตกต่างชัดเจนจากรัฐบาลที่คนชนชั้นหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งควบคุมหรือโดยคนคนเดียว ในประชาธิปไตยโดยตรงพลเมืองออกเสียงลงमतออกกฎหมายในที่ประชุมใหญ่ดังที่เคยทำในนครรัฐของกรีกโบราณ และในเมืองแถบนิวอิงแลนด์ ปัจจุบันในประชาธิปไตยโดยอ้อม พลเมืองเลือกเจ้าหน้าที่มาเป็นตัวแทนตน ในรัฐบาลการมีผู้แทนจึงเป็นแบบอย่างของประเทศประชาธิปไตย จึงได้แก่ลักษณะที่ว่าพลเมืองต้องมีอิสระในการพูด และการประชุมเป็นต้น เพื่อจะก่อตั้งพรรคการเมืองต่างๆ มารณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถจะเลือกผู้สมัครจากพรรคเหล่านี้ในการเลือกตั้งที่ทำกันอยู่เป็นปกติ¹⁵

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่มีความหมายในแง่อุดมการณ์ หรือแนวคิดทางการเมือง ความหมายในเชิงระบอบการปกครอง โดยเป็นระบอบการปกครองที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความหมายของประชาธิปไตยใน

¹²กนก วงษ์ตระหง่าน, **ประชาธิปไตยกับการเมืองและการเลือกตั้ง**, (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2546), หน้า 36 – 39.

¹³ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, **ประชาธิปไตยของไทย**, (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2518), หน้า 94.

¹⁴วิทยากร เชียงกุล, **พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ผลึก, 2532), หน้า 4.

¹⁵อมร รักษาศักดิ์ และคณะ, **ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 29.

ที่นี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง ความหมายตามทัศนะของท่านผู้รู้ ทัศนะของนักรัฐศาสตร์ ความหมายด้านกว้างและแคบทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบการปกครองและการดำเนินชีวิต ดังนี้

ทัศนะของท่านผู้รู้ความหมายของประชาธิปไตยได้มีนักปราชญ์หรือท่านผู้รู้สรุปความหมายไว้ดังนี้

1. ในความหมายดั้งเดิม หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองที่พลเมืองเป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบที่ว่าด้วยเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะการปกครองแบบนี้เรียกว่าประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy)

2. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนใช้สิทธิอย่างเดียวกันโดยผ่านทางผู้แทนประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชนพลเมืองทั้งหมด โดยที่ไม่ได้ใช้สิทธิปกครองตนเองโดยตรง เรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy)

3. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งแม้ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะมีอำนาจตัดสินใจในลักษณะเสียงส่วนมากแต่เป็นไปภายใต้ขอบเขตจำกัดแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งได้ออกแบบรับรองสิทธิส่วนบุคคล หรือสิทธิส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด ในการนับถือศาสนา เป็นต้น เรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า ประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ (Liberal or Constitutional Democracy)

4. ประชาธิปไตย ในอีกความหมายหนึ่งถูกนำมาใช้อธิบายระบบการเมือง หรือสังคมใดๆ ซึ่งมีแนวโน้มซึ่งจะลดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งแตกต่างกันเกิดจากการกระจายทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงว่าการปกครองนั้นจะมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยตามความหมายทั้ง 3 ประการข้างต้นหรือไม่ เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า ประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ¹⁶

ทัศนะของนักรัฐศาสตร์

นักรัฐศาสตร์ส่วนใหญ่ได้แบ่งประชาธิปไตยออกเป็น 3 ลักษณะคือ เชิงอุดมการณ์ รูปแบบการปกครอง วิธีชีวิต โดยอธิบายได้ดังนี้

¹⁶ ทินพันธุ์ นาคะตะ, ประชาธิปไตย : ความหมายปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ, (กรุงเทพมหานคร : โครงการเอกสารและตำราคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2516), หน้า 12.

1. ในฐานะเป็นอุดมการณ์หรือปรัชญา (Philosophy) ทฤษฎีหรืออุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตยในความหมายนี้มุ่งเน้นไปในเรื่องของความคิดเป็นสภาพทางมโนธรรมทั้งของผู้นำและคนทั่วไป คือ ทั้งของผู้บริหารประเทศและพลเมืองทั่วไป

2. ในฐานะเป็นรูปแบบการปกครอง (Forms of Government) เป็นการพิจารณาประชาธิปไตยในเชิงโครงสร้างของรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น เป็นระบบรัฐสภา เป็นระบบประธานาธิบดี

3. ในฐานะเป็นวิถีชีวิต (Way of life) หมายถึง วิถีชีวิตแห่งการยอมรับเสี่ยงข้างมาก ความมีใจกว้าง การมีขันติธรรม การไม่ใช้ความรุนแรง การเอาใจใส่ในกิจการบ้านเมืองอันเป็นเรื่องการประพฤตินิสัย¹⁷

จากความหมายของประชาธิปไตยดังกล่าวสามารถสรุปลักษณะที่สำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ 4 ประการดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตย คือ ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในรัฐ อาจใช้อำนาจทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

2. ประชาชนทุกคนในรัฐมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมายตลอดจนมีสิทธิเสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

3. การดำเนินการต่างๆ ของรัฐคือ เอมติของเสี่ยงข้างมากเป็นเครื่องตัดสิน แต่ในขณะเดียวกันเสี่ยงข้างน้อยหรือคนส่วนน้อยของรัฐจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้ประชาชนส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงอย่างผิดกฎหมายหรือผิดทำนองคลองธรรม

4. กระบวนการของประชาธิปไตย คือ วิธีการปกครองที่ได้รับความยินยอมพร้อมใจของประชาชนส่วนใหญ่ที่แสดงออกในรูปแบบการเลือกตั้ง การอภิปราย การออกเสียงประชามติ การเสนอร่างกฎหมายของประชาชน เป็นต้น

จากวาทะของลินคอล์น อธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ที่ว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชนนั้น เป็นการเตือนให้รู้สึว่าคุณภาพของประชาธิปไตยอยู่ที่คุณภาพของประชาชน “ถ้าประชาชนมีคุณภาพที่ดีประชาธิปไตยก็มีคุณภาพดีด้วยถ้าประชาชน

---

¹⁷จิระโชค วีระสัยและคณะ, รัฐศาสตร์ทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 255.

มีคุณภาพต่ำ ประชาธิปไตยก็จะเป็นประชาธิปไตยอย่างเลว เพราะว่าคุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นต่อคุณภาพของประชาชน คุณภาพของประชาชนขึ้นต่อการศึกษา”¹⁸

ความหมายด้านกว้างและแคบ

ประชาธิปไตยมีความหมายด้านกว้างและแคบดังนี้

ความหมายที่กว้าง หมายถึง ประชาธิปไตยไม่ใช่แต่เรื่องระหว่างรัฐบาล กับประชาชน หรือระหว่างผู้ปกครองเท่านั้น แต่เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ภาพและความเกี่ยวข้องระหว่างประชาชนด้วยกันในระดับต่างๆ ด้วย กล่าวคือ อาจพูดได้ว่าอะไรเป็นประชาธิปไตยระดับ โรงเรียน ระดับหมู่บ้าน ระดับที่ทำการ จนถึงระดับชาติและระดับโลก

ความหมายที่แคบ หมายถึง “ระบบการเมืองหรือรูปแบบการปกครอง โดยยึดถือหลักที่ว่าผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครองผู้ใต้ปกครองมีสิทธิเปลี่ยนตัวผู้ปกครองได้ เป็นครั้งคราวถ้าผู้ปกครองขาดความชอบธรรม”¹⁹

ความหมายทางตรงและทางอ้อม

ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่อาศัยความเห็น(มติ)ของประชาชนส่วนใหญ่ (ไม่ใช่ของคน คนเดียวหรือกลุ่มเดียว) นั่นคือ อำนาจสูงสุดในการบริหารปกครองประเทศต้องเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งสรุปความหมายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ดังนี้

1. ประชาธิปไตยทางตรง(Direct Democracy) คือ การให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้แสดงความคิดเห็นด้วยตนเอง โดยตรง ประชาธิปไตยทางตรงแบบนี้เคยใช้สำหรับการบริหารปกครองแผ่นดินในประเทศกรีกโบราณซึ่งถือว่าเป็นต้นตำรับระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่สามารถนำมาบริหารปกครองประเทศในปัจจุบัน แต่ในกรณีสำคัญๆ อาจใช้วิธีการที่คล้ายคลึงแต่ไม่เหมือนกัน คือการใช้วิธีลงประชามติ คือให้ประชาชนทุกคนได้ลงคะแนนยอมรับหรือไม่ยอมรับนโยบายหรือกิจกรรมที่สำคัญมากต่อประเทศ

¹⁸ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 3.

¹⁹ เยาวลักษณ์ อักษร, “การศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2544, หน้า 8.

ประชาธิปไตยแบบโดยตรง ได้แก่ รูปแบบการปกครองที่ให้ราษฎรมี “ส่วนร่วม” ในการ
1) ตรากฎหมาย และ 2) บังคับกฎหมาย คือ ให้มีการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย หมายถึง การมี
บทบาททางการบริหารและทางการตุลาการด้วย

ประชาธิปไตยแบบโดยตรงมีในยุคนครรัฐเอเธนส์ ประมาณ 24 ศตวรรษมาแล้ว การใช้
อำนาจตุลาการแบบโดยตรงของนครรัฐเอเธนส์ เคยมีปรากฏดังตัวอย่างการศึกษา คดีซอคระติส
ในที่ชุมนุมชน คดีดังกล่าวเกี่ยวกับการกล่าวหาซอคระติสว่า เป็นผู้มีความคิดนอกกลุ่มนอกทางไม่ยอม
เชื่อในสิ่งที่คนทั้งหลายเชื่อ เช่น ซอคระติสตั้งข้อกังขาว่าเทวดาคงไม่สุขสบายเหมือนอย่างที่คุณคิด
กัน เพราะตำนานเรื่องเทวดากรีกก็มีการทะเลาะเบาะแว้งกันมากซึ่งมีปรากฏในหนังสือประเภท
ปรัมปรานิยายหรือปกรณัม (Mythology) เกี่ยวกับเทพเจ้าระดับหัวหน้า คือซุส (Zeus) และ อพอลโล
(Apollo) เป็นต้น

ประชาธิปไตยแบบโดยตรงในปัจจุบัน

การมีรูปแบบประชาธิปไตยแบบโดยตรงหรือแบบมีส่วนร่วมสามารถกระทำได้ในนครรัฐ
เอเธนส์ แต่ต่อมาไม่อาจกระทำได้ยกเว้นในบางแห่ง

สหรัฐอเมริกา ประชาธิปไตยแบบโดยตรงมีในเมืองหรือชุมชนเล็ก ๆ บางแห่งใน
สหรัฐอเมริกาเรียกว่าประชุมเมือง “town meeting” บริเวณที่มีปรากฏมาก คือ บริเวณ “อังกฤษใหม่”
(New England) ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา

การพิจารณาเรื่องในการ “ประชุมเมือง” ดังกล่าว ในเรื่องเฉพาะประเด็นเท่านั้น

ในกรณีอื่น ๆ เช่น การเก็บภาษีของมลรัฐย่อมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แห่งประชาธิปไตยแบบ
มีผู้แทนหรือแบบมีตัวแทน ประชาธิปไตยแบบ “การประชุมเมือง” มีมาตั้งแต่เมริกายังไม่เป็น
ประเทศสหรัฐอเมริกา คือ สมัยยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษและยังไม่มีสถาบันพรรคการเมือง
การประชุมเมืองในสมัยเริ่มแรกในสหรัฐอเมริกานั้น ผู้มีสิทธิ์เข้าร่วมได้แก่ 1) เพศชายเท่านั้น
2) ให้สิทธิ์เฉพาะผู้ที่ป็นศาสนิกชนของนิกายศาสนาอันเป็นที่ยอมรับเท่านั้น ดังนั้น สภาพที่แท้จริง
ของการประชุมเมืองในอเมริกาสมัยก่อน จึงไม่ใช่เป็นแบบประชาธิปไตยเต็มรูป

สวิตเซอร์แลนด์ มีประชาธิปไตยแบบโดยตรง ในบางแคว้น (เรียกว่า กังต็อง, canton)
ของสหพันธ์สวิตเซอร์แลนด์เปิดโอกาสให้ราษฎรมีส่วนร่วม

อิสราเอล ประชาธิปไตยในชุมชนคิบบูตซ์ (kibbutz บางครั้งแปลเป็นไทยว่า “สังคหาม”) มีวิธีการประชาธิปไตยแบบโดยตรงในการวางนโยบายและการบริหารงาน

กลไกแบบประชามติ ประชาธิปไตยแบบโดยตรงระดับชาติและระดับชุมชน ที่มีปรากฏในปัจจุบันได้แก่ วิธีการ “ประชามติ” (referendum) หรือ “ราษฎรมติ” (เพลบิทซิท, plebiscite) การออกเสียงในประชามติแตกต่างจากในระบบการเลือกตั้ง เพราะในระบบประชามติให้ตอบเพียง Yes หรือ No เท่านั้น

การใช้ประชามติในสหรัฐอเมริกา ในบางเมืองโดยการลงประชามติในบางเรื่อง

ตัวอย่าง คือ รัฐบาลสมควรที่จะมีการจำหน่ายพันธบัตร (bond) เพื่อหาเงินมากระทำการสาธารณะบางอย่าง เช่น สร้างโรงเรียนและโรงพยาบาลหรือไม่

ในฝรั่งเศส อดีตนายพลชาร์ลส์ เดอ โกลล์ (Charles de Gaulle) สมัยที่ยังอยู่ในตำแหน่งประธานาธิบดีให้มีการออกเสียงลงประชามติในเรื่องนโยบายการปกครองท้องถิ่น ปรากฏว่าประชามติไม่เห็นชอบด้วย เดอ โกลล์จึงลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี

ปัญหาของประชาธิปไตยแบบโดยตรง

มีนักคิดบางคนผู้ที่สนับสนุนการมีประชาธิปไตยแบบโดยตรง ตัวอย่าง ได้แก่ ฌ็อง ฌาคส์ รูสโซ (Rousseau) แต่ตระหนักดีว่าต้องมีเงื่อนไขเชิงเศรษฐกิจและสังคมอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่

1. มีจำนวนประชากรไม่มากนัก
2. ฐานะความเป็นอยู่ไม่เหลื่อมล้ำกันมากนัก
3. สังคมมีลักษณะสมานรูป คือ ไม่มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาก (เช่น ไม่มีหลายศาสนา) และ
4. ผู้ใช้กฎหมายจะต้องปฏิบัติตนภายในขอบเขตของกฎหมาย

รูสโซ สรุปว่า ประชาธิปไตยแบบโดยตรงมีเฉพาะในชุมชนเล็ก ๆ ที่มีอาชีพเกษตรกรรม คือ สังคมแบบคลื่นลูกที่ 1 เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการกันอย่างไร เช่น 1) การกำหนดวันเวลาและสถานที่ สำหรับการประชุมเพื่อพิจารณาและลงมติ 2) เตรียมระเบียบวาระ และให้ข้อมูลสำหรับการประชุม 3) กำหนดคดีคาแห่งการประชุม เช่น จะชี้ให้ใครพูด และให้เวลาพูดนานสักเท่าใด 4) เกณฑ์การลงมติ จะใช้เกณฑ์เอกฉันท์หรือเกณฑ์เสียงส่วนมาก จะใช้นับอย่างไร และ 5) ในการลงมติหากยึด “เสียงข้างมาก” เท่านั้น โดยไม่มีกลไกที่ให้โอกาส “กลุ่มเสียงข้างน้อย” ผลลัพธ์จะเป็นเหมือนกับอยู่ภายใต้เผด็จการ ดังที่ปราชญ์ชาวฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 19 คือ อเล็กซิส เดอ ทอคเกอวิลย์ได้เรียกว่า “**ทรราชย์ของเสียงข้างมาก**” ซึ่งย่อมไม่แตกต่างมากนักจาก “**คณาธิปไตย**” หรือ “**อธิปไตยของคณะบุคคล**”

ประชาธิปไตยที่มีในนครรัฐเอเธนส์ มีผู้ร่วมชุมนุมในสภาพลเมือง “สภาประชาชน” (“เอกเคลเซีย” - ecclesia) น้อยกว่าร้อยละ 10 ของผู้มีสิทธิในฐานะพลเมือง คือ ต่ำกว่า 4,000 คน จาก

ผู้มีสิทธิประมาณ 40,000 คน (จากประชาชนประมาณ 400,000 คนของนครรัฐเอเธนส์) ในชุมชน “สังคมนิยม” หรือคิบบุทซ์นั้น มีผู้สนใจเข้าร่วมประชุมบ่อยมาก โดยเฉพาะในคิบบุทซ์ขนาดใหญ่ และปรากฏว่าโดยปกติมีผู้สนใจอย่างมากเพียงร้อยละ 5-10 เท่านั้น

2. ประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำหน้าที่ออกกฎหมาย จัดตั้งรัฐบาลหรือรับรองรัฐบาลและคอยตรวจสอบดูแลรัฐบาล เรียกว่า ระบอบเสรีประชาธิปไตยแบบผู้แทน²⁰

ประชาธิปไตยแบบอ้อมหรือแบบมีผู้แทน

ประชาธิปไตยแบบนครรัฐเอเธนส์ อยู่ได้ระยะเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองหลังจกหมดยุคเอเธนส์รุ่งเรืองก็เข้าสู่ยุคจักรวรรดิโรมัน รูปแบบการปกครองเน้นหนักไปในทางการใช้อำนาจ ในมัธยมสมัยเป็นช่วงเวลาแห่งระบบศักดินา (Feudalism) แนวคิดประชาธิปไตยไม่เคยดับสิ้นไป ในประวัติศาสตร์อังกฤษมีเรื่องราวเกี่ยวกับแมกนา คาร์ต้า (Magna Carta) ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า “อัครสาร” หรือ “มหาเอกสาร” ซึ่งพระเจ้าจอห์นที่ 1 ถูกขุนนางอังกฤษบังคับให้ทรงลงพระนาม ทั้งนี้ เพราะขุนนางเหล่านั้นไม่พอใจที่เก็บภาษีสูงเพื่อการสงครามและขุนนางไม่ได้รับโอกาสในการบริหารบ้านเมือง แมกนา คาร์ต้า มีผลครั้งแรกในปี ค.ศ.1215 (พ.ศ.1758) คือประมาณ 800 ปีมาแล้ว มี 63 มาตรา สำคัญคือ 1) กษัตริย์อังกฤษจะไม่ละเมิดสิทธิของบรรดาขุนนางภายใต้ระบบศักดินา 2) มุ่งคุ้มครองความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนา 3) ให้สิทธิในการปกครองแบบเทศบาล อีกประมาณ 500 ปีต่อมา คือ ในปี ค.ศ.1689 รัฐสภาอังกฤษเห็นชอบการประกาศใช้พระราชบัญญัติ หรือบทบัญญัติแห่งสิทธิ (Bill of Rights) บทบัญญัติแห่งสิทธินี้ 1) ไม่ให้กษัตริย์มีอำนาจในการยกเลิกกฎหมาย 2) ให้มีการเลือกตั้งโดยเสรี 3) กำหนดสิทธิของราษฎร

อนึ่ง มีบทบัญญัติแห่งสิทธิในสหรัฐอเมริกาด้วย แต่มีขึ้นภายหลังของอังกฤษ 102 ปี คือมีขึ้นในปี ค.ศ.1791 ใช้ศัพท์อย่างเดียวกัน ประชาธิปไตยแบบโดยอ้อมเริ่มมีใช้ในประเทศอังกฤษประมาณ 300 ปีมาแล้ว และมีการใช้ในสหรัฐอเมริกาประมาณ 200 ปีมาแล้ว

ประชาธิปไตยแบบอ้อมหรือแบบมีผู้แทนแตกต่างจากคำนิยามของอับราฮัม ลินคอล์น ไปบ้างในส่วนที่เป็นองค์ประกอบประการที่สองของคำนิยามประชาธิปไตยแบบโดยอ้อม กล่าวคือ แทนที่จะเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนครบถ้วน แต่มีสภาพดังนี้ 1) เป็นรัฐบาลของประชาชน 2) เป็นรัฐบาลโดยผู้แทนของประชาชน 3) เป็นรัฐบาลเพื่อประชาชน

²⁰ สันต์ หัตถิรัตน์, ศัพท์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสร้างสื่อ จำกัด, 2541), หน้า 13.

ความหมายด้านการปกครองและการดำเนินชีวิต

ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดซึ่งเป็นการปกครองประเทศโดยประชาชน สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อบ้านเมืองเท่าเทียมกันทั้งในด้านการปกครองและการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ 2 ความหมาย คือ

1. ประชาธิปไตยในด้านการปกครอง หมายถึง ระบอบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิหน้าที่จะปกครองตนเอง หรือเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนตน
2. ประชาธิปไตยในด้านการดำเนินชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตของประชาชนตามวิถีประชาธิปไตย เช่น การเคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการใช้เหตุผลพิจารณาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและใช้เสียงข้างมากในการแก้ปัญหา²¹

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง กระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนสามารถควบคุมผู้นำได้มาก กล่าวคือ ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมผู้มีอำนาจของเขามากกว่าจะถูกผู้นำได้มาก กล่าวคือ ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมผู้มีอำนาจของเขามากกว่าจะถูกผู้นำควบคุมแต่การควบคุมนี้ขึ้นอยู่กับการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์หรือไม่เพียงใดโดยวิธีการของประชาธิปไตย และในทางตรงกันข้ามในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำไม่สามารถใช้อิทธิพลครอบงำประชาชนซึ่งมีความระมัดระวังและมีความสามารถในการใช้วิธีการของประชาธิปไตย

จากความหมายด้านการปกครองและการดำเนินชีวิต ยังมีลักษณะดังนี้

1. มีการเลือกตั้งแบบเสรี (Free Election) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยผ่านตัวแทนที่ตนเลือกและต้องเป็นการเลือกตั้งแบบทั่วไป คือเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิในการเลือกตัวแทนของตน
2. การใช้สิทธิค้าน (The Right to Oppose) รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมการมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็นเรื่องปกติธรรมดา การแก้ไขข้อขัดแย้งต้องกระทำด้วยหลักของเหตุผลและใช้วิธีการแบบสันติ
3. การยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย (Rule of law) เนื่องจากกฎหมายคือข้อตกลงร่วมกันในสังคม กฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ ของสังคม จึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์
4. การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นเพื่อให้รัฐบาลได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

---

²¹ คำนึง ชัยสุวรรณรักษ์, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, 2546), หน้า 7.

5. การตัดสินใจปัญหาโดยอาศัยเสียงข้างมากแต่ขณะเดียวกันต้องใช้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย (Majority rule. Minority right)

6. การปกครองโดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลัก²²

2.2.2 แนวคิดประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นแนวความคิดทางการเมืองยึดหลักของความเสมอภาคเสรีภาพ และเชื่อในสิทธิปัญญาของมนุษย์ และในฐานะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตเน้นที่การมีน้ำใจ ประชาธิปไตยที่ยึดหลักสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ด้วยกัน และส่วนฐานะที่เป็นระบบการเมือง ยึดหลักการอธิปไตยมาจากประชาชน กล่าวคือ ถือว่าการปกครอง จะต้องมาจากความยินยอมพร้อมใจกันของประชาชนและจะต้องปกครองตามความต้องการของประชาชน และถ้าผู้ปกครองไม่ปฏิบัติตามประชาชนมีสิทธิที่จะต่อต้านผู้ปกครองได้²³

อมร รักษาสัตย์ ได้อธิบายประชาธิปไตย มีความหมายในหลายทาง ได้แก่

1) ในความหมายดั้งเดิมประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองที่พลเมืองทั้งปวงเป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีการที่ว่าด้วยเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะ การปกครองแบบนี้เรียกกันว่า “ประชาธิปไตย” หรือ “ประชาธิปไตยทางตรง” (Direct Democracy)

2) ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกัน โดยผ่านทางผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชนพลเมืองทั้งหมด โดยที่ไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองตนเองโดยตรง เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน” (Representative Democracy)

3) ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งแม้ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจในลักษณะเสียงส่วนมาก แต่ก็เกินไปภายใต้ขอบเขตกำจัดแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ออกแบบรับรองสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด และในการนับ

²² สัตยชัย ขจรเวหาสน์, “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดอำเภอที่รับราชการในจังหวัดฉะเชิงเทรา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2537, หน้า 32.

²³ กมล ทองธรรมชาติ และคณะ, **หลักประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 122.

ถือศาสนา เป็นต้น โดยเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยเสรีหรือประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ” (Liberal or Constitutional Democracy)²⁴

กระมล ทองธรรมชาติและคณะได้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” คือ ประชาธิปไตยในฐานะอุดมคติหรือในฐานะที่เป็นแนวคิดทางการเมืองประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตและประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง²⁵

สุขุม นवलสกุลและวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การปกครองที่เป็นประชาธิปไตย คือ “รูปการปกครองที่ยึดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ไม่ว่าจะป็นระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy) หรือแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) เป็นการใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองอยู่ที่ประชาชนแล้วก็เป็น การปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญซึ่งเป็น กฎหมายสูงสุดของประเทศ รัฐธรรมนูญมีทั้งที่เป็นแบบลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์ อักษรก็ได้ การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของ ประเทศนั้นกำหนดให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่²⁶

สรุปจากแนวคิดดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตย เป็นได้ทั้งอุดมคติหรืออุดมการณ์ ทางการเมือง รูปแบบการปกครอง และวิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐาน ของความเคารพนับถือซึ่งกันและกันบนพื้นฐานประโยชน์ส่วนรวม ให้ความสำคัญกับประชาชน รัฐบาลมาจากความยินยอมของประชาชนและมีหน้าที่พิทักษ์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่วนรวมให้เกิดความเรียบร้อยอย่างเสมอภาคโดยไม่คำนึงถึงชนชั้น วรณะ ไม่เลือกปฏิบัติ มีส่วน ร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี มีการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ แทนตนและยึดเสียงข้างมากเป็นหลักในการยุติความขัดแย้ง ใช้สันติวิธีในการประนีประนอม

²⁴ อมร รักษาศักดิ์, การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541), หน้า 6.

²⁵ กระมล ทองธรรมชาติและคณะ, หลักประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 117.

²⁶ สุขุม นवलสกุลและวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), หน้า 118.

2.2.3 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย

จรรยา คุณมี กล่าวว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลักการสำคัญๆ อยู่ 3 ประการ คือ

1. เสรีภาพ (Liberty) คือ ความเป็นอิสระของบุคคลที่จะกระทำ หรือประการกิจการใด ๆ ได้อย่างเสรี แต่การกระทำนั้น ๆ จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น
2. สมภาพ (Equality) คือ ความเสมอภาคระหว่างบุคคล คือ ทุกคนมีสิทธิและศักดิ์เท่าเทียมกันตามกฎหมาย
3. ภราดรภาพ (Fraternity) คือ ทุกคนย่อมได้รับความรัก ความเห็นอกเห็นใจจากผู้อื่นหมายถึง มีความรักกันฉันท์พี่น้อง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่ทอดทิ้งกันเมื่อคราวตกทุกข์ได้ยาก²⁷

ชเนต ขำเกิด ได้กล่าวถึง หลักประชาธิปไตย ที่กรมสามัญศึกษายึดหลักในการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยสรุปจากแนวคิดของบุคคลหลายท่าน เช่น ซิกมันต์ มอยมัน (Sigmund Meumann) ออสติน แรนนี่ (Austin Ranney) เฟลโน (Jock C.Plano) และอีกหลายท่าน มี 5 หลัก คือ

1. หลักเสรีภาพ หมายถึง สิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมาพร้อมกับการเป็นมนุษย์ทั้งในการคิด การพูด การกระทำโดยอยู่ในขอบเขตแห่งระเบียบ และความเรียบร้อยของสังคมแต่การใช้เสรีภาพนั้น ทุกคนต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนและของผู้อื่นด้วย
2. หลักความเสมอภาค ถือว่า มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน โดยกฎหมายแม้จะต่างกันในเรื่อง เพศ ศิวพรรณ ชนชั้น ถิ่นที่อยู่ ศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง แต่อาจถูกจำกัดสิทธิด้วยเหตุผลหรือเงื่อนไขบางประการ เป็นต้นว่า การเลือกตั้งทุกคนมีความเสมอภาคในการที่จะใช้สิทธิและจะถูกจำกัดด้วยเงื่อนไข เช่น ยังไม่บรรลุนิติภาวะอยู่ในการจงจำ เป็นนักบวช ไร้ความสามารถ
3. หลักการยึดถือเสียงข้างมากเป็นการตัดสินหาข้อยุติตามหลักประชาธิปไตยทั้งนี้ต้องไม่ใช่เสียงข้างมากไปในทางเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ หรือละเมิดสิทธิของคนส่วนน้อย
4. หลักเหตุผล หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในเหตุผล ให้ความสำคัญกับกระบวนการหรือวิธีการค้นหาคำตอบที่ถูกต้องหรือเหมาะสมตามหลักเชิงวิทยาศาสตร์

---

²⁷จรรยา คุณมี, หลักรัฐศาสตร์ภาคพิศดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 154 – 156.

5. หลักภราดรภาพ หมายถึง การที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันด้วยความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบและมีความรู้สึกต่อกันฉันท์พี่น้อง โดยไม่แบ่งเชื้อชาติ เพศ ผิวพรรณ หรือลัทธิความเชื่อ²⁸

กรมประชาสัมพันธ์ กล่าวว่า วิถีชีวิตที่ดีว่าเป็นประชาธิปไตยนั้น ควรจะต้องประกอบด้วย หลักการดังนี้

1. หลักการใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต
2. หลักการสมัครใจ
3. หลักการมีน้ำใจนักกีฬา
4. หลักการแก้ปัญหาด้วยวิธีสันติ
5. หลักการเกี่ยวกับการมีระเบียบวินัย
6. หลักความสำคัญสำนึกเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคล²⁹

กล่าวโดยสรุปได้ คุณลักษณะของประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นด้านจิตใจหรืออุดมการณ์ประชาธิปไตย ด้านสติปัญญา หรือความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย และด้านพฤติกรรมการแสดงออก หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยจึงเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะของประชาธิปไตยมีความหมายโดยสรุปคือ การดำเนินชีวิตที่นำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้จนเป็นนิสัยหรือวิถีทางแก้ปัญหา คือมีจิตใจ ค่านิยม บุคลิกภาพ และวิถีทางการดำเนินชีวิตอย่างเป็นประชาธิปไตย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. การเคารพซึ่งกันและกัน 2. การมีส่วนร่วมและร่วมมือกัน 3. การเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา

นักรัฐศาสตร์และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะหลักการสำคัญของประชาธิปไตยไว้หลายประการ ในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง หลักการที่สำคัญของประชาธิปไตยปัจจัยหลักการปกครองประชาชนกับการปกครอง องค์ประกอบที่สำคัญ อำนาจของประชาชน และปรัชญาพื้นฐาน ดังนี้

²⁸ ชเนศ จำเกิด, แนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, มปป), หน้า 2.

²⁹ กรมประชาสัมพันธ์, แนวทางประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2549), หน้า 4.

ปัจจัยหลักการปกครอง

หลักการสำคัญของการปกครองแบบประชาธิปไตย มีปัจจัยหลักที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. หลักการปกครอง โดยความยินยอมของประชาชน กล่าวคือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ในการใช้อำนาจนั้นอาจกระทำโดยตรง เช่น การชุมนุมของชาวเอเธนส์โบราณเพื่อร่วมตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือโดยอ้อม โดยประชาชนใช้อำนาจการออกกฎหมายผ่านทางสภาผู้แทนราษฎร ใช้อำนาจบริหารผ่านทางฝ่ายบริหาร ใช้อำนาจตุลาการผ่านทางศาล การใช้อำนาจของประชาชนโดยวิธีอ้อมเป็นหลักการที่ฝ่ายปกครองต้องได้รับความยินยอมจากประชาชน หลักการนี้ถือตามทัศนะของ John Locke ที่ว่า โดยธรรมชาตินั้นมนุษย์มีสิทธิ รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนเป็นหลักการในการกำหนดระเบียบปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจตัดสินใจตามแบบประชาธิปไตย เช่น การมีรัฐธรรมนูญ การมีการเลือกตั้ง โดยเสรีตามหลักการนี้ผู้ปกครองที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งแม้มีความชอบตามกฎหมายก็ถือว่าไม่มีความชอบธรรมจากประชาชนในการปกครอง

2. หลักความเสมอภาคของบุคคล ถือว่าบุคคลมีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกันจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะความเสมอภาคทางการเมือง ประชาชนทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในกระบวนการตัดสินใจในนโยบายการปกครองประเทศโดยยึดหลักการสำคัญว่า คนเดียวมีสิทธิลงคะแนนได้เสียงเดียว (One man One vote) และโอกาสเท่าเทียมกันนี้ต้องประกอบด้วยเสรีภาพ ไม่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เลือก

3. การยึดถือเจตนารมณ์ของปวงชน ผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนปวงชนไม่ใช้อำนาจของตนเอง รัฐบาลจะต้องทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งตามเจตนารมณ์ของปวงชน โดยการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้ประชาชนเลือกตั้งเป็นครั้งคราว หรือกำหนดให้มีกลไกทางสถาบันในการเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล

4. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก และเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย การใช้อำนาจในการปกครองของประชาชนจะต้องใช้หลักการของเสียงข้างมาก ในขณะที่ด้วยกันคนกลุ่มใหญ่อาจถูกอิทธิพลทางอารมณ์ในบางโอกาส หรือเกิดความเชื่อมั่นในอำนาจซึ่งเป็นไปได้อย่างมากและเคยปรากฏหลายครั้ง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันมิให้มีการกดขี่ข่มเหงคนกลุ่มน้อยเกิดขึ้นเพราะจะก่อให้เกิดระบบเผด็จการของคนส่วนใหญ่³⁰

³⁰ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2518), หน้า 11.

นอกจากความสำคัญดังกล่าว ประชาธิปไตยยังมีความสำคัญเกี่ยวกับอำนาจของประชาชน รัฐบาล สถาบัน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและประชาชนเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด
2. รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน
3. ในประเทศขนาดใหญ่ที่ใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถออกเสียงเลือกตั้งได้โดยอิสระ
4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางการเมือง หรือกำหนดนโยบาย สาธารณะต้องตั้งขึ้นโดยวิธีทางแห่งการแข่งขัน เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงความเห็นชอบของประชาชน
5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาโดยกระทำผ่านกลไกต่างๆ ได้โดยตรง
6. รัฐบาลต้องยอมรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการติชมการทำงานของ รัฐบาลตลอดเวลาและมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้
7. อำนาจการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนหนึ่ง หรือกลุ่มกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง
8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจัดการมีการแบ่งและกระจายอำนาจมีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือ คานอำนาจซึ่งกันและกัน
9. หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ ของประชาชน
10. การตัดสินใจที่สำคัญต้องเป็นไปตามเสียงข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิของเสียงข้างน้อย
11. ประชาชนมีความเสมอภาคในด้านต่างๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคตามกฎหมายและ ความมีโอกาสเท่าเทียมกันในทุกด้าน ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีผู้ใดมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น
12. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง โดยรัฐบาลให้หลักประกันและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพเหล่านั้นอย่างน้อยก็ในด้านสิทธิขั้นพื้นฐานสำคัญ
13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การ ตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงและอย่างมีข้อมูล ข่าวสาร

14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมายหรือหลักนิติธรรมไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ³¹

ประชาชนกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่มีหลักการสำคัญคือประชาชน ดังนี้

1. การปกครองของประชาชน (Rule of People) เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการเมืองการปกครองที่เรียกว่า อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือการกำหนดอำนาจสูงสุดในการเมืองการปกครองเป็นของประชาชนไม่ใช่ของรัฐบาล เช่น การกำหนดให้ผู้ปกครองต้องมาจากการเลือกตั้งทั่วไป การเปิดให้มีการออกเสียงของประชาชนหรือการกำหนดให้การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอมของประชาชน เป็นต้น

2. การปกครองโดยประชาชน (Rule by People) เป็นหลักยึดพื้นฐานของการแสวงหาสิ่งทีเรียกว่า กระบวนการวิถีทางการเมืองการปกครองซึ่งเป็นนัยของการสร้างกระบวนการทางการเมืองการปกครองให้รองรับการกำกับควบคุมของประชาชน ในรูปของการสร้างวิถีทางการเมืองการใช้สิทธิ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนคู่ขนานไปกับวิถีทางการเมืองการใช้อำนาจของผู้ปกครอง ที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนพร้อมกันไป ซึ่งเป็นวิถีทางของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนผู้รับการปกครองนั่นเอง ดังเช่น การกำหนดให้ใช้เสียงข้างมากในการปกครองโดยเคารพเสียงข้างน้อย เป็นต้น

3. การปกครองเพื่อประชาชน (Rule for People) เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นความชอบธรรมของรัฐบาลที่ยุติธรรม ซึ่งเป็นนัยของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางอำนาจขององค์กรรัฐบาลให้สอดคล้องกับครรลองของระบอบการเมืองการปกครอง อันเป็นการสร้างหลักประกันขั้นพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้อำนาจการปกครองที่ยุติธรรมของรัฐบาลและการได้รับความยินยอมจากประชาชนในความชอบธรรมของการใช้อำนาจปกครองนั้นด้วย เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นว่า การใช้อำนาจปกครองของรัฐบาลจะไม่บิดพลิ้วบิดเบือนไปจากกฎหมายอันเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ร่วมประชาชนที่เรียกว่า สัญญาประชาคม ซึ่งจะเป็นหนทางในการเอื้อประโยชน์ให้เกิดความยุติธรรมในการปกครองได้ในที่สุด³²

³¹อมร รักษาสัตย์, อ่างแล้ว, หน้า 9.

³²เชาวนะ ไตรมาศ , ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2547) หน้า 87.

องค์ประกอบที่สำคัญของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมีองค์ประกอบที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. การเลือกตั้ง
2. เสรีภาพ
3. ความเท่าเทียมกัน
4. การปกครอง โดยยึดหลักกฎหมาย
5. เป็นระบบการเมือง

การที่จะให้ประเทศมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้เน้นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนในชาติจะต้องใช้ชีวิตประจำวันให้เป็นไปตามแบบแผนของประชาธิปไตยเสียก่อนกล่าวคือทุกคนต้องยอมรับเอาหลักการใหญ่ๆ ของประชาธิปไตยมาเป็นคตินำในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน หลักการใหญ่ๆ ของประชาธิปไตยคือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การยอมรับ ในเหตุผล การใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจปัญหา การประนีประนอม การเคารพสิทธิหน้าที่ผู้อื่น

หลักการนี้ทุกคนต้องยึดและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินชีวิตในครอบครัว ตัวอย่างของการปกครองแบบประชาธิปไตยในครอบครัว เช่น ควรมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นประจำระหว่างสมาชิกในครอบครัว เปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็น เมื่อลูกทำผิดควรถามเหตุผลว่าทำไมจึงทำเช่นนั้น และอธิบายให้เห็นความถูกผิดไม่ควรเอาแต่ลงโทษเด็ก ขณะเดียวกันแนววิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในชุมชนคือ การที่บุคคลรู้จักสิทธิและหน้าที่ต่อชุมชนอันได้แก่ สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับชุมชนหน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับชุมชน เช่น การปราบปรามโจรผู้ร้าย การซ่อมแซม การลอกคลอง การพัฒนาถนนหนทาง เป็นต้น

ประชาธิปไตยนั้นคือ ลัทธิแห่งขันติธรรม ได้แก่ ความอดทน ในความคิดเห็นของผู้อื่นที่ไม่ตรงกับความคิดเห็นของตน ประชาธิปไตยต้องมีการแพ้ชนะในทางการเมือง ผู้แพ้ที่ไม่มีขันติธรรมต่อความพ่ายแพ้ประชาธิปไตยเกิดหรือหากผู้ชนะนั้นขาดขันติธรรม อดทนต่อชัยชนะรวมทั้งอำนาจวาสนาที่จะตามมานั้น ไม่ได้ประชาธิปไตยก็ยังไม่เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

อำนาจของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนสามารถที่จะแสดงออกซึ่งอำนาจสูงสุดที่ตนมีอยู่ได้ 5 ทางคือ

1. การออกเสียงเลือกตั้ง (Election) เป็นการแสดงออกซึ่งอำนาจของประชาชนที่สามารถเลือกรัฐบาลคือ ผู้ที่จะดำเนินงานของรัฐ การเลือกตั้งโดยใช้หลักเสมอภาค

2. การออกเสียงประชามติ (Referendum) คือ อำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในการตัดสินใจในปัญหาต่างๆ ของรัฐตามเจตจำนงของคนส่วนใหญ่ในทางปฏิบัติมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. ประชาชนมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) ตามหลักประชาธิปไตยโดยทั่วไปแล้วประชาชนมักจะใช้อำนาจอธิปไตยในการร่างกฎหมายฝ่ายทางนิติบัญญัติ คือ รัฐสภา

4. ประชาชนสามารถตัดสินใจปัญหาสำคัญๆ เกี่ยวกับนโยบายรัฐ

5. ประชาชนสามารถปลดผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ของรัฐบาลได้ การแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยของประชาชนที่สามารถมีสิทธิออกเสียงถอดถอนเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ซึ่งได้มาโดยการเลือกตั้ง เป็นการเน้นย้ำถึงหลักการที่ว่า เมื่อประชาชนเลือกตั้งเข้ามาได้ ประชาชน ก็จะสามารถที่จะถอดถอนได้เช่นกัน³³

ปรัชญาพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย

ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยมีรากฐานความคิดอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอิทธิพลจากความคิดเสรีนิยมในยุคปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ เป็นการผสมผสานหลักการเสรีนิยมเข้าด้วยกันอย่างสมเหตุสมผล และมีอิทธิพลแพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน ปรัชญารากฐานของระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังนี้

1. ธรรมชาติของมนุษย์ (Human nature) การที่ระบอบประชาธิปไตยมุ่งหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองเพราะมีความเชื่อว่า มนุษย์โดยธรรมชาติส่วนใหญ่แล้วเป็นคนมีเหตุผลเพิ่มพูนความรู้ด้วยการศึกษา จึงมีความสามารถที่จะตัดสินใจเพื่อเลือกสิ่งที่ดีสำหรับชีวิตตน แม้ว่าการใช้ดุลพินิจจะไม่ถูกต้องเสมอไป แต่มนุษย์มีแนวโน้มจะกระทำสิ่งที่ดีสำหรับตนมากกว่าการใช้ผู้ปกครองตัดสินใจให้แก่เขา เพราะนอกจากมนุษย์จะให้หลักเหตุผลแล้วยังใช้หลักมโนธรรมด้วย หัวใจสำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยคือ นักประชาธิปไตยต้องมีฐานคิดว่าการตัดสินใจโดยประชาชนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะเป็นสิ่งที่ดีมากกว่าการตัดสินใจโดยคนส่วนน้อย ซึ่งหมายความว่าเสียงข้างมากมีโอกาสที่จะถูกมากกว่าเสียงข้างน้อย

2. เสรีภาพของมนุษย์ (Liberty) รากฐานสำคัญอีกประการหนึ่งของปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยคือ เสรีภาพของมนุษย์ ซึ่งถือว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ รัฐจึงมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของมนุษย์มิให้ละเมิดเสรีภาพของมนุษย์ดังเช่นการปกครองในระบอบเผด็จการ

³³ โกวิท วงศ์สุวรรณ, *พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21*, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541), หน้า 68.

3. ความเท่าเทียมกันของมนุษย์ (Equality) โดยธรรมชาติมนุษย์เกิดมามีความสามารถแตกต่างกัน บางคนอาจมีความสามารถมาก บางคนอาจมีความสามารถน้อย แต่หลักการสำคัญของความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในระบอบประชาธิปไตยคือ ความเท่าเทียมกันในเรื่องของโอกาส โดยเฉพาะ โอกาสที่จะได้รับการพัฒนาสมรรถนะของตนให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิตอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้อื่น

4. อำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty) เพื่อการบรรลุเป้าหมายในการรักษาเสรีภาพและความเสมอภาคของมนุษย์ ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย จึงถือว่าอำนาจอธิปไตยต้องเป็นของประชาชน ประชาชนเพียงแต่แต่งตั้งผู้แทนให้ทำหน้าที่ปกครองสังคม โดยผู้แทนทำหน้าที่นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ หน้าที่ต่างๆ ดังกล่าวให้เป็นอิสระต่อกัน โดยอำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจสูงสุด³⁴

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตย สรุปได้ว่า หลักการสำคัญของประชาธิปไตย หมายถึงหลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักถือเสียงข้างมาก หลักเหตุผล และหลักภราดรภาพ ที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันและทุกคนต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่พึ่งพาตนเองและผู้อื่นด้วย

2.2.4 รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย (A Form of Government)

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ได้อธิบายประชาธิปไตยในรูปแบบการปกครองไว้ว่า

1. รัฐดังกล่าวยอมรับนับถือการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย โดยองค์กรทั้งหลาย เพื่อมิให้เกิดการใช้อำนาจ โดยมิชอบโดยองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดขององค์กรเดียว และโดยหลักการแบ่งแยกอำนาจนี้ รัฐสภาที่จะมีอำนาจหลักในการตรากฎหมาย ฝ่ายบริหารต้องการกระทำการตามกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้น ซึ่งจะทำให้หลักการเคารพต่อกฎหมายขององค์กรทั้งหลายของรัฐเป็นไปได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพมากกว่าการที่จะให้อำนาจทั้งหมดอยู่ที่องค์กรใดเพียงองค์กรเดียว

2. ในรัฐนั้นแม้ฝ่ายปกครองเข้าไปมีนิติสัมพันธ์กับผู้ได้ปกครอง ฝ่ายปกครองจะกระทำการอันเป็นการขัดแย้งหรือละเว้นไม่กระทำการตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นไม่ได้ ฝ่ายปกครองจะต้องเคารพกฎหมายอย่างจริงจัง

3. ในนิติรัฐที่พัฒนาสมบูรณ์แล้ว ฝ่ายปกครองจะสามารถตั้งข้อกำหนดหรือมีคำสั่งใด ๆ ต่อผู้ได้ปกครอง ได้ก็โดยอาศัยกฎหมายในรูปพระราชบัญญัติที่ตราโดยรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่รวมของผู้แทนปวงชนเท่านั้น กล่าวคือ ฝ่ายปกครองจะใช้วิธีการใด ๆ ในการดำเนินการปกครองได้

³⁴ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาธรรม, 2545), หน้า 247.

ก็เฉพาะแต่วิธีที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรืออย่างน้อยที่สุดก็โดยปริยาย หากไปใช้วิธีการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้แล้ว ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบทั้งสิ้น ดังนั้น นิติรัฐจึงเป็นรัฐที่ให้หลักประกันแก่ผู้ได้ปกครองโดยให้อำนาจผู้ได้ปกครองที่จะฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อศาลเพื่อขอให้ยกเลิก แก้ไข หรือเลิกบังคับใช้การกระทำทางการปกครองที่ละเมิดสิทธิของเขา

4. นิติรัฐจึงได้รับการคิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของประเทศและเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากการกระทำตามอำเภอใจของฝ่ายปกครอง การที่นิติรัฐจะเกิดขึ้นได้จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องมีอาวุธอันได้แก่ สิทธิในการดำเนินการทางศาลต่อการกระทำของฝ่ายปกครองที่ไม่ถูกต้อง และทำให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิของตน³⁵

การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีรูปแบบที่สำคัญแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ระบบประธานาธิบดี และระบบรัฐสภา

ระบบประธานาธิบดี

ระบบประธานาธิบดี (Presidential system) เป็นระบบที่ใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจในสถาบันนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการเป็นอิสระจากกัน และให้มีการถ่วงดุลกัน ไม่ให้สถาบันใดมีอำนาจเหนือสถาบันหนึ่ง ระบบนี้เจริญเติบโตขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา และสามารถพิจารณารูปแบบของระบบได้ตามตัวอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีระบบการใช้อำนาจ อำนาจของรัฐสภา อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการดังนี้

1. **อำนาจรัฐสภาหรือรัฐสภา** มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายเป็นสำคัญ แต่ไม่มีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร โดยการลงมติไม่ไว้วางใจอย่างระบบรัฐสภา แต่รัฐสภามีอำนาจอื่นนอกเหนือจากอำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการรั้งหรือถ่วงดุลไม่ให้สถาบันอื่นมีอำนาจมากเกินไป อำนาจรัฐสภามีดังนี้

1.1 **อำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ** โดยที่ประธานาธิบดีไม่มีอำนาจเกี่ยวข้อง เพราะประกาศขอแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นไม่ต้องให้ประธานาธิบดีลงนาม อำนาจเช่นนี้ ทำให้รัฐสภาสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของตนเอง ของฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้

1.2 **อำนาจในการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี** ในกรณีที่ไม่มีผู้สมัครคนใดได้รับเสียงข้างมากของคณะผู้เลือกตั้งแล้วสภาผู้แทนทำหน้าที่เลือกประธานาธิบดีและสภาสูงเลือกรองประธานาธิบดี แต่อำนาจนี้รัฐสภาไม่มีโอกาสได้ใช้อีกเลยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1824

³⁵เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ , “การควบคุมฝ่ายปกครอง”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2547, หน้า 13.

1.3 อำนาจในการถอดถอนประธานาธิบดี (Impeachment) ในกรณีที่ประธานาธิบดีกระทำความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรง หรือ ททรยศต่อชาติ รัฐสภามีอำนาจในการถอดถอนประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง โดยสภาผู้แทนผู้ใต้สวนแล้วฟ้องร้องไปยังสภาสูงเป็นผู้ตัดสินอำนาจนี้เป็นอำนาจลงโทษประธานาธิบดีโดยตรง เพื่อให้รัฐสภาถ่วงดุลหรือรั้งประธานาธิบดี

1.4 การให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งข้าราชการ โดยประธานาธิบดี อำนาจนี้เป็นของสภาสูงเท่ากับว่ามีส่วนในการบริหาร เพื่อให้ประธานาธิบดีได้ใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่อช่วยเหลือพรรคพวกของตนโดยไม่คำนึงถึงความสามารถ

1.5 อำนาจในการสอบสวน เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงอันจำเป็นในการออกกฎหมายเรื่องต่างๆ นอกจากนั้นรัฐสภาควรมีสภิตตรวจสอบว่ากฎหมายต่างๆ ที่สภาออกไปได้รับการปฏิบัติตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ ในทางปฏิบัติอำนาจการสอบสวนของรัฐสภานี้มิใช่เป็นเรื่องหาข้อมูลประกอบพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ แต่เพื่อเป็นการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ให้ประชาชนรับทราบในการควบคุมนโยบายต่างประเทศ ที่สำคัญคือ อำนาจในการสัตยาบันสนธิสัญญาและอำนาจในการประกาศสงคราม อำนาจในด้านการเงิน รัฐสภามีอำนาจในการอนุมัติงบประมาณรวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศและการเก็บภาษีอากร ถือเป็นอำนาจดั้งเดิมของรัฐสภาที่สามารถควบคุมฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การไม่อนุมัติเงินหรือตัดทอนงบประมาณในโครงการต่างๆ ทำให้ฝ่ายบริหารดำเนินตามนโยบายได้ไม่เต็มที่

2. อำนาจบริหาร ฝ่ายบริหารจะอยู่ในความรับผิดชอบของประธานาธิบดีซึ่งจะเป็นทั้งประมุขของประเทศและฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีจะเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว คณะรัฐมนตรีซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีกระทรวงต่างๆ ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีและได้รับความยินยอมจากสภาสูงนั้น ไม่ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบกับประธานาธิบดีมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือและที่ปรึกษาของประธานาธิบดีเท่านั้น อำนาจบริหารมีดังนี้

2.1 ประธานาธิบดีในฐานะเป็นประมุขของประเทศ เป็นที่มาของเกียรติภูมิและความสง่างามของคนในชาติและถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ

2.2 ประธานาธิบดีในฐานะเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร เป็นฐานะที่มีอำนาจอย่างแท้จริงเป็นผู้รับผิดชอบทางการบริหารประเทศแต่เพียงผู้เดียว จะต้องดูแลกฎหมายที่ออกมาให้ได้รับการปฏิบัติ นโยบายถูกนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถควบคุมกลไกการบริหารของรัฐ

2.3 ประธานาธิบดีในฐานะเป็นผู้นำนิติบัญญัติ รัฐธรรมนูญสหรัฐ ระบุให้ประธานาธิบดีต้องให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับความเป็นไปของประเทศเป็นครั้งคราวเพื่อช่วยประกอบการพิจารณาในร่างกฎหมายและอำนาจที่สำคัญของประธานาธิบดีอีกอย่างหนึ่งคือ อำนาจในการยับยั้งร่างกฎหมาย ทำให้ประธานาธิบดีมีส่วนในการรั้งหรือถ่วงดุลในการดำเนินการของฝ่าย

นิติบัญญัติ การประกาศกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภานั้นต้องให้ประธานาธิบดีลงนามเสียก่อน ถ้าไม่เห็นชอบในการร่างกฎหมาย สามารถส่งคืน ไปยังสภาที่เป็นผู้ริเริ่มร่างกฎหมายฉบับนี้ ถ้าสภาสูง ยืนยันตามเดิมด้วยเสียง 2 ใน 3 ของแต่ละสภาถือได้ว่าร่างกฎหมายฉบับนั้นเป็นอันใช้ได้

2.4 ประธานาธิบดีในฐานะเป็นผู้นำทางการทูต และผู้บัญชาการทหารสูงสุดในฐานะผู้นำ ประธานาธิบดีเป็นผู้วางแผนและดำเนินนโยบายต่างประเทศ ตลอดจนทางด้านทหารที่ใช้เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศในโลกเสรี รัฐสภาสามารถควบคุมอำนาจทางด้านนี้ได้โดยอำนาจการประกาศสงครามอยู่กับรัฐสภา

3. **อำนาจตุลาการหรือศาลสูงสุด (Supreme Court)** ศาลรัฐธรรมนูญให้อำนาจตุลาการอยู่กับศาลสูงสุด และศาลชั้นรองลงมาที่รัฐสภาตั้งขึ้น อำนาจในการพิพากษาอรรถคดีทั้งหลายจึงอยู่กับศาลเหล่านี้ โดยเป็นอิสระจากประธานาธิบดีและรัฐสภา อย่างไรก็ตามอำนาจที่สำคัญที่สุดเพื่อริ้งและถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารกับฝ่ายตุลาการ คืออำนาจที่จะตรวจสอบคว่ากฎหมายหรือคำสั่งของฝ่ายบริหาร หรือการกระทำต่างๆ ของราชการขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ ถ้าขัด ศาลก็สามารถประกาศว่าสิ่งนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ และไม่มีผลใช้บังคับ เรียกอำนาจนี้ว่า Judicial review

ระบบรัฐสภา

รัฐสภา (Parliamentary System) มิได้ชี้หลักการแบ่งแยกอำนาจแบบประธานาธิบดี แต่เป็นการเชื่อมโยงอำนาจ (Fusion of powers) ระหว่างสภานิติบัญญัติกับการบริหารโดยให้สถาบันนิติบัญญัติเป็นสถาบันหลักมีอำนาจควบคุมฝ่ายบริหาร และฝ่ายบริหารจะต้องมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ หลักการทั่วไปของระบบรัฐสภาทั้งที่มีประธานาธิบดี และพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีดังนี้

1. **รัฐสภา** ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติ และในขณะเดียวกันจะทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารด้วยดังนี้

1.1 ระบบรัฐสภา ให้อำนาจแก่รัฐสภาที่จะลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมีผลทำให้คณะรัฐมนตรีต้องลาออกหรือยุบสภา จากหลักการเช่นนี้สภาจึงเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ประมุขแต่งตั้งเป็นทางการ คณะรัฐมนตรีจะต้องมีเสียงข้างมากในรัฐสภา และเข้าบริหารได้เมื่อได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภา อำนาจเช่นนี้มีไว้เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชน การลงมติไม่ไว้วางใจอาจเป็นได้ทั้งรายบุคคลหรือ คณะ

1.2 อำนาจในการควบคุมทางการเงิน รัฐสภาเป็นผู้อนุมัติงบประมาณและการเก็บภาษีของฝ่ายบริหาร การที่สภาไม่อนุมัติงบประมาณ ตามที่ฝ่ายบริหารร้องขอถือเป็นการไม่เห็นด้วยในเรื่องสำคัญเท่ากับเป็นการลงมติไม่ไว้วางใจ ดังนั้นคณะรัฐมนตรีจะต้องออกไปหรือไม่ก็ยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

1.3 รัฐสภาของประเทศส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบรัฐสภา มีอำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญอีกด้วยกระบวนการในการแก้ไขจะพิเศษกว่าในการแก้ไขกฎหมายธรรมดา เพื่อมิให้มีการแก้ไขบ่อยเกินไปและเฉพาะกรณีที่สำคัญและเป็นและรอบคอบเท่านั้น

2. ฝ่ายบริหาร ในระบบรัฐสภามีการแยกประมุขของประเทศออกจากประมุขของฝ่ายบริหารอาจเป็นไปได้ทั้งประธานาธิบดีหรือพระมหากษัตริย์ ซึ่งไม่มีอำนาจในการบริหารประเทศอย่างแท้จริง มีหน้าที่ด้านพิธีการเท่านั้น ส่วนประมุขของฝ่ายบริหารคือ นายกรัฐมนตรีรับผิดชอบการบริหารกับคณะรัฐมนตรีทั้งคณะต่อรัฐสภาการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีมีหลักคือ เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาประมุขของประเทศอาจให้หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา ประมุขของประเทศอาจให้หัวหน้าพรรคนั้นเป็นนายกรัฐมนตรีโดยไม่ต้องให้สภาเลือกเป็นทางการเมื่อได้ตัวนายกรัฐมนตรีแล้ว นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้เลือกคณะรัฐมนตรีเอง (Cabinet) ซึ่งในการบริหารงานของคณะรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งคณะ อำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีที่สำคัญ คือ เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารทั้งหมดทั้งภายในและภายนอกประเทศ เป็นผู้ดูแลกฎหมายให้ได้รับการปฏิบัติ แม้ว่าในหลักการนายกรัฐมนตรีจะมีฐานะเท่ารัฐมนตรีแต่ในทางปฏิบัตินายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมาก สามารถชักนำให้รัฐมนตรีปฏิบัติตามนโยบายของตนได้

3. ตุลาการ สำหรับทางด้านตุลาการนั้น ศาลเป็นผู้รับผิดชอบและเป็นอิสระจากรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถาบันใดสถาบันหนึ่งเหมือนระหว่างคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภา

ประธานาธิบดีมีฐานะเท่าเทียมกับพระมหากษัตริย์ในระบบรัฐสภา แม้ว่าประมุขของประเทศในระบบรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นประธานาธิบดีหรือพระมหากษัตริย์จะมีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงกันก็ตาม แต่รัฐสภาที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เช่น อังกฤษ หรือไทย จะมีลักษณะที่แตกต่างจากระบบที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุข คือ แม้พระองค์จะมีได้บริหารประเทศอย่าง แต่ก่อน แต่กลับมีความสำคัญอยู่มากทีเดียว เช่น พระราชบัญญัติต่างๆ จะออกในนามพระมหากษัตริย์ในอังกฤษการดำเนินงานต่างๆ ของรัฐบาลเช่น การทำสนธิสัญญา การประกาศสงคราม การแต่งตั้งข้าราชการชั้นสูง การออกพระราชกฤษฎีกาหรือข้อบังคับของฝ่ายบริหาร การแต่งตั้งขุนนาง การเปิดประชุมรัฐสภา จะต้องทำในนามพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้นแต่เนื่องจากพระองค์ทรงครองราชย์มิได้ ทรงปกครองดำเนินการต่างๆ ของพระองค์ข้างต้น จะต้องกระทำตามคำแนะนำของรัฐบาลและต้องมีรัฐมนตรีเป็นผู้สนองพระบรมราชโองการ ซึ่งถือว่าเป็นผู้รับผิดชอบแทนพระมหากษัตริย์นอกจากนั้น ยังทรงเป็นประมุขของประเทศเป็นที่รวมจิตใจของคนในชาติ เป็นผู้รับทูตานุทูตจากต่างประเทศ และมีหน้าที่ด้านพิธีการต่างๆ อีกด้วย

รูปแบบการเมืองการปกครอง

รูปแบบการเมืองการปกครองของรัฐใด จะเป็นเช่นใดนั้น เราสามารถรู้ได้จากการใช้อำนาจอธิปไตยเพราะอำนาจอธิปไตย (sovereignty) คือ อำนาจสูงสุด อำนาจเด็ดขาดที่จะบัญญัติบังคับและตัดสินกฎหมาย สำหรับประชาชนในอาณาเขตของรัฐ หรืออาจกล่าวได้ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล

รูปแบบการเมืองการปกครอง ได้มีนักปราชญ์จัดแบ่งรูปแบบตามอุดมการณ์ หรือวิถีคิดเป็นตัวกำหนดอีกหลายรูปแบบ เช่น

1. การปกครองโดยคน ๆ เดียวกัน หมายความว่า อำนาจอธิปไตยอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นอธิปัตย์ที่สามารถวางกฎเกณฑ์ต่างๆ ได้ตามลำพัง อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นคน ๆ เดียวกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นมอบให้องค์กรอื่นทำหน้าที่แทนก็ตาม แต่สิทธิขาดและอำนาจสูงสุดเป็นของบุคคลนั้นอยู่ในรูปแบบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยอยู่ที่คน ๆ เดียวนี้ ได้แก่ ราชาธิปไตย และทฤษฎาธิปไตยหากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของราษฎร เรียกว่า ราชาธิปไตย หากจุดมุ่งหมายเป็นไปในทางบำรุงสุขเฉพาะผู้ปกครองหรือพรรคพวก เรียกว่าทฤษฎาธิปไตย

2. การปกครองโดยบุคคล หมายความว่า บุคคลคณะหนึ่งสามารถวางกฎเกณฑ์หรือบริหารประเทศได้ตามที่กลุ่มตนปรารถนา บางครั้งกลุ่มบุคคลนั้นอาจจะไม่เป็นผู้บริหารเองอาจมอบให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทน แต่กลุ่มบุคคลนั้นสามารถควบคุมหรือบงการทิศทางการบริหารได้ ก็ต้องถือว่าอำนาจอธิปไตยอยู่ในกลุ่มบุคคลนั้น แบบการปกครองจะเป็นแบบใดแบบหนึ่ง ระหว่างอภิชนาธิปไตยกับคณาธิปไตยขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย หากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของราษฎร เรียกว่า อภิชนาธิปไตย หากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อบำรุงสุขเฉพาะผู้ปกครองหรือพรรคพวก เรียกว่า คณาธิปไตย

3. การปกครองโดยคนทั้งหมดหรือเสียงส่วนใหญ่ หรือประชาชนเป็นรากฐานของอำนาจอธิปไตยในนามประชาธิปไตย หมายความว่า ประชาชนเป็นเจ้าของประชาธิปไตย บุคคลใดจะเป็นผู้ปกครองต้องได้รับความเห็นชอบและยินยอมจากประชาชน นโยบายการปกครองประเทศ

สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ แต่ประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องเป็นการปกครองที่เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก³⁶

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่ารูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 ประการคือ อำนาจในการออกกฎหมายหรือนิติบัญญัติ อำนาจในการนำกฎหมายไปบังคับใช้หรือบริหาร และ อำนาจในการตัดสินคดีตามตัวกฎหมายหรืออำนาจตุลาการ

2.2.5 แนวคิดและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

ลักษณะของผู้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีดังนี้

1. มีจิตใจต้องการ การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ มีความต้องการให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยมากกว่าการปกครองรูปแบบอื่น

2. มีความเชื่อและยึดมั่น ในคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคล การปกครองประชาธิปไตย เกิดจากการที่คนในสังคมมอง โรคในแง่ดี ยอมรับความเสมอภาค มีความสามารถปกครองตนเองได้ เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นทั้งการพูด การเขียน การแสดงความคิดเห็น มีความอดกลั้นอดทน ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น

3. เคารพกติกาการปกครองแบบประชาธิปไตย ยึดมั่นในเสียงข้างมาก กลุ่มครองและรับฟังความคิดเห็นของเสียงข้างน้อย ปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนใหญ่เพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ กลุ่มครองเสียงข้างน้อย ทุกคนย่อมได้รับการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคและยุติธรรมตามกฎหมาย

4. สนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองหมั่นติดตามข่าวสารของบ้านเมือง การอภิปรายปัญหาบ้านเมือง การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง พยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล

5. มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน ทุกคนย่อมต้องการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครอง โดยกฎหมาย

³⁶ สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2530), หน้า4.

6. มองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจผู้อื่น เชื่อมมั่นในตัวเจ้าหน้าที่หรือสถาบันทางราชการเนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเกิดจากการมองโลกในแง่ดี การอยู่ร่วมกันต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ แม้ความคิดเห็นจะแตกต่างกันก็ยอมต้องอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

7. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ การวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง การใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารและกลไกของราชการย่อมต้องถูกตรวจสอบ ควบคุมด้วยวิธีการประชาธิปไตยเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในทางมิชอบ³⁷

2.2.6 บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

บุคลิกภาพทางการเมืองเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งก็คือการมีวัฒนธรรมทางการเมืองของคนนั่นเอง การมีบุคลิกภาพทางการเมืองหรือมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นสรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีจิตใจพร้อมที่จะสนับสนุนหลักการปกครองประชาธิปไตย โดยเห็นว่าเป็นการปกครองที่ดีที่สุด เรียกว่ามีศรัทธายึดถือเป็นอุดมการณ์ทางการเมือง

2. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล ถือว่าทุกคนเท่าเทียมกันในโอกาสทางการเมือง

3. เป็นผู้ยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ไม่ว่ายากดีมีจน มีความรู้สึกว่าแต่ละคนมีคุณค่าในตัวเอง

4. เป็นผู้ยึดถือในกติกาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือการยอมรับเสียงข้างมากในการตัดสินใจและกติกาทางการเมือง เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

5. เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น คือ การเคารพในกติกา กฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น การใช้เสรีภาพไม่เกินขอบเขตจนไปทำลายศักยภาพของผู้อื่น

6. เป็นผู้สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครอง คือ ไม่เพิกเฉยต่อการเมืองไม่ถือว่าการเมืองเป็นเรื่องสกปรก โดยไม่ปล่อยให้บุคคลบางกลุ่มดำเนินการไปตามอำเภอใจ หรือคิดว่าเป็นเรื่องของบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น

7. เป็นผู้มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง คือ เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายโดยไม่ฝ่าฝืน มีจิตใจที่เรียกว่า สาธารณะประโยชน์เพื่อช่วยเหลือส่วนรวม

³⁷ ทินพันธุ์ นาคะตุ, ภาวะของชาติ การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 20.

8. เป็นผู้มองโลกในแง่ดีและความไว้วางใจผู้อื่น
9. เป็นผู้มีเชื่อมั่นในความสามารถของบุคคล คือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่มองโลกในแง่ร้าย
10. เป็นผู้ที่รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ และมีเหตุผลในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การเป็นผู้ที่ยึดถือเหตุผลเป็นสำคัญในการทำงานหรือกระทำการใด เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดี
11. เป็นผู้มีเชื่อมั่นในตัวเจ้าหน้าที่และสถาบันของทางราชการ คือ การไว้วางใจผู้อื่นหรือผู้แทน และการยอมรับกฎเกณฑ์ที่จะรักษาสังคมให้มีระเบียบโดยไม่คิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องขึ้นกับตัวเองตลอด ยึดถือหลักการสำคัญกว่าตัวบุคคล
12. ไม่เป็นผู้มีจิตใจเป็นเผด็จการ ได้แก่ การมอบความรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างไว้กับผู้นำ การชอบใช้อำนาจเด็ดขาด การอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ การนิยมระบอบเจ้าขุนมูลนาย การไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นในการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคล และการยึดมั่นในค่านิยมแบบเผด็จการ ซึ่งก็คือการมีความคิดตรงข้ามกับประชาธิปไตยนั่นเอง³⁸

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับความหมายและหลักการสำคัญของประชาธิปไตย สรุปได้ว่า หลักการสำคัญของประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรงและโดยอ้อม เป็นการปกครองที่ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลจะต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่คน ส่วนใหญ่ ยึดถือเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครอง และขณะเดียวกันก็เคารพเสียงส่วนน้อย ประชาชนมีความเสมอภาคกัน และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งในทางตรงและทางอ้อม

2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ คือ “กฎหมายที่วางระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับรัฐกล่าวคือว่าด้วย ดินแดน ประชากร อำนาจอธิปไตย และรัฐบาล ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อทำหน้าที่แบ่งแยกกันออกไป โดยปกติแล้วรัฐธรรมนูญต้องตราขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนกฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ จารีตประเพณีการเมือง และกฎหมายอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้กฎหมาย

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

รัฐธรรมนูญอาจไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษ หรือแม้แต่จารีตประเพณีทางการเมืองไทย เป็นต้น³⁹

เจมส์ไบรซ์ (James Bryce) ได้ให้คำจำกัดความของรัฐธรรมนูญไว้ว่า “เป็นกรอบของสังคมการเมืองซึ่งจัดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการทางกฎหมาย กล่าวได้ว่าเป็นสังคมการเมืองที่กฎหมายได้จัดตั้งสถาบันที่มั่นคงประกอบด้วยหน้าที่อันเป็นที่ยอมรับและสิทธิที่แน่นอน⁴⁰

รัฐธรรมนูญเป็นการรวบรวมหลักการที่เนื่องด้วยอำนาจของผู้ปกครอง สิทธิเสรีภาพของผู้ปกครองและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครองที่ได้ปรับเข้าหากันแล้ว รัฐธรรมนูญอาจจะจารีตอย่างรอบครอบบนแผ่นกระดาษในรูปของเอกสารฉบับเดียว ซึ่งได้รับการแก้ไขไปตามระยะเวลาและความจำเป็น หรืออาจเป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่แยกออกมาโดยเฉพาะ มีอำนาจหน้าที่พิเศษเสมือนกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือรากฐานของรัฐธรรมนูญบรรจุอยู่ในกฎหมายพื้นฐาน (Fundamental Laws) จำนวนหนึ่งหรือสองฉบับ ส่วนที่เหลือขึ้นอยู่กับอำนาจหน้าที่ที่เนื่องด้วยพลังทางจารีตประเพณี

ปราโมทย์ นาคธรรมพ แสดงความคิดเห็นว่า “อำนาจสูงสุดในการปกครองในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสังคมอยู่ที่ปวงชนเมื่อมีการเสนอความคิดเห็นว่าอำนาจธิปไตยเป็นของปวงชนย่อมมีความหมายว่า ประชาชนคือรัฐนั่นเอง แต่มิได้หมายความว่าทุกคนต้องตัดสินใจทุกเรื่องโดยตรง แต่มีการมอบหมายอำนาจให้ตัวแทน การที่รัฐบาลปกครองประเทศโดยอาศัยหลักเกณฑ์บางอย่าง ซึ่งได้มีการตกลงยอมรับนี้ เท่ากับเป็นการขีดวงจำกัดอำนาจของรัฐบาล เช่นนี้ เรียกได้ว่าเป็นการปกครองโดยหลักกฎหมาย ไม่ใช่โดยบุคคล รัฐบาลที่ดีที่ถูกต้องและมีความชอบธรรมตามแนวคิดประชาธิปไตยนั้น จะต้องทำการปกครองและใช้อำนาจภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดตามที่ระบุไว้ในข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ กฎหมายประกันเสรีภาพต่างๆ ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติ รัฐธรรมนูญเป็นผลลัพธ์ของภาวะแห่งจิตใจ ฉันทานุมัติหรือความยินยอมพร้อมใจ อุดมคติหรือความเข้าใจว่า รัฐบาลกับประชาชนใครควรมีบทบาทอย่างไร หัวใจของรัฐธรรมนูญอยู่ที่ทุกฝ่ายพร้อมจะรับข้อกำหนด อำนาจหรือเสรีภาพของตน เพื่อเป็นหลักประกันในความสัมพันธ์ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของอุดมคติร่วมกันนั้นราบรื่นยั่งยืนนานเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมรัฐธรรมนูญเป็นลักษณะ

³⁹ ศณาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์ – รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน OPNION , **คู่มือรัฐศาสตร์ , รัฐประศาสนศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : สกายบุ๊กส์, 2544), หน้า 63.

⁴⁰ สนธิ เตชานันท์, **พื้นฐานรัฐศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,2543) หน้า 49.

ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้รับมอบอำนาจจะต้องใช้อำนาจด้วยความระมัดระวัง ภายในขอบเขตที่จำกัด เสรีภาพเป็นสมบัติของประชาชนที่รัฐบาลจะต้องพิทักษ์รักษามิให้บั่นทอน”⁴¹

รัฐธรรมนูญอาจแบ่งแยกตามวิธีการบัญญัติออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. รัฐธรรมนูญแบบจารีตประเพณี (Constitution Customiers) หรือเรียกว่า รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Unwritten Constitution) เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่มีการรวบรวมบทบัญญัติ หรือหลักการต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของประมวลกฎหมาย โดยที่กฎหมายต่างๆ จะมีการกระจัดกระจายอยู่ในที่ต่างๆ ดังนั้นการจะนำกฎหมายปรับใช้กับกรณีต่าง ๆ จึงนำจารีตประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติ คำพิพากษาของศาล หรือจากเอกสารกฎหมาย เช่น Bill of Right เป็นต้น รัฐธรรมนูญประเภทนี้บางที่เรียกว่า “Common Law” เช่นประเทศอังกฤษ

2. รัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษร (Written Constitution) เป็นรัฐธรรมนูญที่มีการรวบรวมบทบัญญัติหรือหลักการต่างๆ ของกฎหมายไว้เป็นระบบหรืออยู่ในที่เดียวกันในรูปของประมวลกฎหมาย รัฐธรรมนูญประเภทนี้บางที่เรียกว่า ” Civil Law” เช่น ประเทศฝรั่งเศส และไทย เป็นต้น⁴²

2.4 ทฤษฎีผู้นำทางการเมือง

2.4.1 ความหมายของผู้นำ

นักวิชาการหลายท่านทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความหมายของผู้นำทางการเมืองไว้หลายทัศนะดังต่อไปนี้

Raymond J. Burdy กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่สามารถชักจูงให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้ตามมีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดของผู้ร่วมงานลดลงได้และนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้⁴³

⁴¹ปราโมทย์ นาครทรรพ, ความหมายของรัฐธรรมนูญ, (พระนคร : พินนศ,2516), หน้า 86.

⁴²เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

⁴³Raymond J. Burdy, **Fundamental of Leadership Readings**, อ่างในบัณฑิต บุณยสนอง, บทบาทผู้นำทางการเมืองของพลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช : ศึกษากรณีการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ระหว่างปี พ.ศ. 2518 - 2519, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 7.

Fred E. Fiedler และ Joseph E. Garcia กล่าวว่า ผู้นำหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือก หรือได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อให้เป็นผู้กำหนดและประสานความพยายามของกลุ่มสมาชิก เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ตลอดจนผู้วางแผน จัดระบบ ชี้นำและให้คำปรึกษาหารือในกิจกรรมสมาชิก เพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่ม และเพื่อให้กลุ่มปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม⁴⁴

RodericK Bell, David V. Edwards และ R. Harrison R. Wagner ได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า เป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจ หรือในตำแหน่งซึ่งถูกกำหนดไว้ให้เป็นผู้ที่สามารถรวมกลุ่มคนอื่น ๆ เข้าด้วยกันได้ เป็นผู้มีอิทธิพลในการจัดสรร และจัดการต่อสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ มากกว่าคนอื่น ๆ ในชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ปรารถนา ทั้งของตนเองและสมาชิกของชุมชน⁴⁵

จากคำนิยาม ที่นักวิชาการแต่ละคนให้ไว้ สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับความเป็นผู้นำได้ดังนี้คือ ความเป็นผู้นำหมายถึง ความสามารถในการสร้างสรรค์หรือปลูกฝังศรัทธาความกลมเกลียวความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้นในระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม และนำเสนอแนวคิดนโยบายที่ดีมีเหตุผล ทั้งนี้เพื่อให้งานหรือภารกิจสำเร็จตามเป้าหมาย

2.4.2 คุณสมบัติลักษณะของผู้นำที่ดี

Ordway Tead (1935) เป็นนักวิชาการผู้หนึ่ง ที่เสนอแนวคิดในเรื่องคุณสมบัติของผู้นำไว้นานแล้ว และมีการกล่าวอ้างถึงบ่อยครั้งมาก เขาเห็นว่าผู้นำต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้คือ

1. มีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง ผู้นำที่ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง
2. รู้จุดมุ่งหมายและหนทางที่จะนำประเทศ หมายความว่า ผู้นำควรรู้ว่าเขาต้องการให้มีนโยบายอย่างไร ควรทำอะไรให้เสร็จก่อนและอะไรเสร็จทีหลัง
3. มีความกระตือรือร้น นอกจากเป้าหมายและแนวทางที่ชัดเจนแล้ว ผู้นำต้องเต็มไปด้วยความหวังและกำลังใจที่จะบากบั่นและเอาชนะอุปสรรค มีความรู้สึกสนุกไปตามแผนของเขา สิ่งต่างๆ เหล่านี้รวมเรียกว่า “ความกระตือรือร้น” (Enthusiasm)
4. มีความเป็นมิตรและความรัก ผู้นำที่ดีควรทำให้ผู้ตามโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนใกล้ชิด มีความรู้สึก ว่า นอกจากเขาจะเป็นผู้นำแล้ว เขายังเป็นเพื่อนที่มีความผูกพันกับผู้ตาม ให้ความรักใคร่สนิทสนม

⁴⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

⁴⁵RodericK Bell, David V. Edwards และ R. Harrison R. Wagner . **Political Power : A Rederin Theory and Research**, อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 11.

5. มีความซื่อสัตย์ (Integrity) ผู้ตามและบริวารมักคาดหวังว่า ผลประโยชน์ของพวกเขาจะปลอดภัย ภายใต้การดำเนินการของผู้นำ ผู้นำไม่ทรยศ หลอกลวง หักหลัง หรือแม้กระทั่งทอดทิ้งพวกเขาไปก่อนเวลาอันสมควร

6. มีความกล้าตัดสินใจ ความสำเร็จของผู้นำดูได้จากผลงานของเขา ด้วยเหตุนี้เองการกล้าตัดสินใจ และการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญมาก แต่ที่แน่นอน ก็คือผู้นำต้องเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจ

7. มีสติปัญญาความรอบรู้ ในสังคมทุกยุคทุกสมัย คนมีปัญหา คือตัวจักรกลสำคัญที่สุดที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกระดับและทุกด้าน

8. เป็นครูที่ดี ผู้นำที่ดีต้องเป็นครูที่ดี เพราะในฐานะของผู้นำนั้น เขาจะต้องสามารถอธิบายวิธีการทำงานหรือสอนให้ผู้ตามรู้จักการทำงานได้

9. มีศรัทธาและความเชื่อมั่น ศรัทธาของผู้นำจึงเป็นทั้งความศรัทธาในตนเอง ศรัทธาต่อผู้ตามและเพื่อนร่วมงาน ศรัทธาต่อเป้าหมายของกลุ่ม และยังคงศรัทธาต่อความดีงามอีกด้วย

10. มีทักษะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ (Technical skill) ผู้นำแต่ละคนไม่สามารถ มีทักษะความรู้ หรือความเข้าใจในทุกๆ เรื่องได้ ช่วงชีวิตของคนๆ หนึ่งนั้นสั้น ไม่มีเวลาพอที่จะแสวงหาความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาต่างๆ ได้ ผู้นำจึงไม่จำเป็นต้องทำทุกอย่างหรือรู้ ทุกอย่าง⁴⁶

2.4.3 ภาวะความเป็นผู้นำ

ภาวะความเป็นผู้นำก็เป็นคุณสมบัติที่ผู้ที่ผู้นำที่ดีจะต้องมีเพื่อทำการเป็นผู้นำของตนเอง ประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวความคิดไว้ต่างๆ กัน ดังต่อไปนี้

Redney W. Napier และ Matti K Gershenfield ได้แยกแยะภาวะความเป็นผู้นำออกเป็น 4 ประการคือ

1. ภาวะความเป็นผู้นำเป็นลักษณะทางพันธุกรรมที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด (Leadership as Trait)

2. ภาวะความเป็นผู้นำเกิดขึ้นได้เนื่องจากตำแหน่ง หน้าที่การงาน การทำงานในตำแหน่งใดย่อมมีลักษณะในภาวะผู้นำอันเนื่องมาจากการดำรงตำแหน่งนั้นตามมา (Leadership as Position)

---

⁴⁶ ผศ.ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สังคมวิทยาการเมือง (Political Sociology). (ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานา, 2545), หน้า 250.

3. ภาวะความเป็นผู้นำเกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เรียกร้องให้บุคคลที่มีลักษณะบางอย่างต้องทำตัวเป็นผู้นำโดยอัตโนมัติ (Leadership as Situation)

4. ภาวะความเป็นผู้นำที่เกิดขึ้นตามพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มทำให้เกิดความต้องการและวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ความต้องการของผู้นำแบบนั้นๆ ขึ้นมา ดังนั้นการที่จะมีผู้นำแบบใดก็ขึ้นอยู่กับว่าพฤติกรรมของกลุ่มเป็นไปแบบใด (Leadership as Functional Role of Members)⁴⁷

Solomon Ben ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า เป็นคุณสมบัติของการที่บุคคลใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น และสามารถทำให้บุคคลอื่นรับฟังและเห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ขอมทำตามคำแนะนำของเขา ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มดำเนินตามวัตถุประสงค์⁴⁸

2.5 ทฤษฎีพรรคการเมือง

ทฤษฎีพรรคการเมือง

คำว่า “พรรคการเมือง” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า ” **Political Party**” และภาษาฝรั่งเศสว่า “Parti Politique” ซึ่งเป็นคำที่มีรากเหง้ามาจากภาษาละติน คำว่า “Pars” ซึ่งแปลตรงตัวว่า “ส่วน” ฉะนั้น พรรคการเมืองจึงหมายถึงส่วนของราษฎร หรือการที่ราษฎรแบ่งแยกออกไปเป็นส่วนๆ (กลุ่ม) ตามความคิดเห็นหรือประโยชน์ได้เสียในทางการเมือง⁴⁹

นิยามของ เอกมันด์ เบียร์ก (Edmund Burke) เอกมันด์ เบียร์ก ได้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองได้แก่ “กลุ่มคนหนึ่งซึ่งรวมกันตามแนวหลักการบางอย่างโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ”⁵⁰

นิยามของ เอกมันด์ เบียร์ก ข้างต้นเน้นประเด็นสำคัญของพรรคการเมืองในแง่ของการรวมตัวกันและจุดมุ่งหมายคือ

⁴⁷Redney W. Napier และ Matti K Gershenfield **Groups : Theory and Experience**, เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

⁴⁸Solomon Ben. **Leadership of Youth**, อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

⁴⁹รศ.วิทยา นภาศิริกุลกิจ และรศ.ดร.สุรพล ราชภัณฑาทาร์กย์, **พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540), หน้า 3.

⁵⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

ประการแรก พรรคการเมืองเป็นการรวมตัวกันของบุคคลตามแนวหลักการบางอย่าง ซึ่งหมายถึงการรวมกันเกิดจากแนวความคิดหรืออุดมการณ์คล้ายคลึงกันมารวมกัน และมีการตกลงที่จะดำเนินการตามแนวหลักที่มีความเห็นพ้องต้องกัน

ประการที่สอง พรรคการเมืองมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ กล่าวคือ การรวมกันของบุคคลต่างๆ นั้น ก็เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมคือ ของชาติ โดยคณะบุคคลดังกล่าวต้องการเข้ามาเป็นรัฐบาลอำนาจการปกครองประเทศให้เป็นไปตามแนวคิดเห็นของคณะของตน หรือคัดค้านการกระทำที่ขัดแย้งกับแนวความคิดเห็นของกลุ่มของตนแล้วแต่กรณี

นิยามของแอลเฟรด เดอ กราเซีย (Alfred de Grezia) เดอ กราเซีย ได้ให้คำนิยามของพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองได้แก่ “กลุ่มคนที่มิบทบาทในการกำหนดประเด็นปัญหาและส่งตัวแทนเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง”⁵¹

นิยามนี้เน้นประเด็นสำคัญของพรรคการเมืองในแง่หน้าที่พรรคการเมืองกระทำ ซึ่งเป็นการมองพรรคการเมืองในทางพฤติกรรม คือ เน้นว่าพรรคการเมืองเป็นองค์การที่มีบทบาทสำคัญ 2 ประการได้แก่

ประการแรก พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดประเด็นปัญหา คือ พรรคการเมืองจะคอยชี้ประเด็นปัญหาของประเทศว่า ขณะนั้นประเทศมีปัญหาอะไรในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และเสนอวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานั้น ตลอดจนวิธีการที่จะส่งเสริมหรือเพิ่มพูนความผาสุกแก่ประชาชน และความเจริญก้าวหน้าของประเทศ สิ่งเหล่านี้จะถูกบรรจุเป็นนโยบายของพรรคการเมืองนั้น

ประการที่สอง พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกตัวแทนส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้ง คือ เมื่อพรรคการเมืองได้กำหนดนโยบายไว้อย่างไรแล้ว ก็จะต้องผลักดันนโยบายนั้นให้เป็นผลสำเร็จ การที่พรรคการเมืองจำเป็นต้องทำนโยบายให้เป็นผลสำเร็จได้ พรรคจะต้องเข้าไปมีอำนาจทางการเมือง คือ เป็นรัฐบาล โดยการส่งตัวแทนหรือสมาชิกของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งการเมืองต่างๆ เมื่อพรรคชนะการเลือกตั้งได้เข้าไปเป็นรัฐบาล ก็จะนำนโยบายของพรรคมาบรรจุเป็นนโยบายของพรรคต่อไป

---

⁵¹ Alfred de Grezia , **Political Behavior**, อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

2.6 ทฤษฎีการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบบการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจธิปไตยว่าบุคคลหรือคณะบุคคลใดสมควรได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้มีอำนาจธิปไตยแทนปวงชน ดังนั้นการเลือกตั้งจึงถือได้ว่าเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ทั่วไปของประชาชนว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการอะไร⁵²

การออกเสียงเลือกตั้งเป็นพื้นฐานและขั้นตอนที่สำคัญที่สุดใน “การปกครองระบอบประชาธิปไตย” เป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้แสดงออกถึงการเป็นเจ้าของ “อำนาจธิปไตย” เป็นการแสดงออกถึงเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ผู้แทนของตนไปใช้อำนาจการปกครองแทนตน นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังเป็นวิธีการแสดงออกซึ่งความชอบธรรมแห่งอาจอีกประการหนึ่งด้วย

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็นการปกครองอำนาจสูงสุดในประเทศ ซึ่งเรียกว่า อำนาจธิปไตย มาจากปวงชนเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเข้าร่วมการปกครองประเทศ. การใช้อำนาจธิปไตยของประชาชน อาจใช้อำนาจธิปไตยโดยตรง หรือโดยอ้อม การใช้อำนาจโดยตรงของประชาชนนั้นจะกระทำได้ก็แต่ในประเทศเล็กๆ และประชาชนมีความรู้ความสามารถปกครองกันมานาน ส่วนประเทศใหญ่ๆ ที่มีประชากรและกิจการต่างๆ ที่ต้องจัดทำมากมายนั้น ประชาชนจะใช้อำนาจธิปไตยโดยอ้อมผ่านทางผู้แทน โดย “วิธีการเลือกตั้ง”

ประเภทของการเลือกตั้ง ในการแบ่งประเภทของการเลือกตั้งมีการแบ่งได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่น่าพิจารณาในที่ขอแบ่งออกเป็น 2 ประเภท โดยแยกพิจารณาจากวิธีที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการออกเสียงลงคะแนน ได้แก่

1. การเลือกตั้งทางตรง เป็นการเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยตรง กล่าวคือ ไม่ต้องมีการเลือกผู้ใดไปทำหน้าที่แทน เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยในปัจจุบัน

2. การเลือกตั้งทางอ้อม เป็นการเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการออกเสียงเลือกบุคคลขึ้นเป็นตัวแทนชั้นหนึ่งก่อน เพื่อให้ผู้แทนไปออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยที่ใช้การเลือกตั้งทางอ้อมมีเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

---

⁵²บุรีรักษ์ นามวัฒน์, กฎหมายมหาชน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526), หน้า 316.

คือการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรก เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้แทนตำบลก่อน เพื่อให้ผู้แทนตำบลไปทำการเลือกผู้แทนราษฎรในแต่ละจังหวัดอีกครั้ง⁵³

สิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นสิทธิที่บุคคลมีอยู่ในกฎหมายในการที่จะออกเสียงเลือกตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งใดๆ ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเลือกตั้งกำหนด⁵⁴

ภายหลังการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยก็ได้นำแนวความคิดทฤษฎีอำนาจอธิปไตยมาใช้โดยยึดหลักทฤษฎี “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” และในเรื่องสิทธิของการออกเสียงเลือกตั้งนั้นประเทศไทยยึดถือทฤษฎีการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิมาโดยตลอด โดยยึดถือว่า การออกเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นสิทธิของบุคคลทั่วไป ซึ่งบุคคลนั้นจะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้ โดยไม่มีการบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง

โดยเหตุผลความไม่สนใจการเลือกตั้งของประชาชน ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งน้อย ผลการเลือกตั้งไม่เป็นเครื่องแสดงออกซึ่งความต้องการที่แท้จริงของประชาชนส่วนมาก ทำให้รัฐบาลที่บริหารปกครองประเทศมาจากเสียงข้างน้อย เป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องปกครองประเทศด้วยเสียงข้างมาก ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญที่สุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและความไม่สนใจในการเลือกตั้งของประชาชนยังเป็นช่องทางในการซื้อเสียงและทุจริตการเลือกตั้งทำกันได้ง่าย

โดยเปลี่ยนหลักการออกเสียงเลือกตั้งจากการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิ มาเป็นการออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ประชาชนชาวไทยทุกคนมีหน้าที่ไปเลือกตั้ง ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 68 และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ฉบับปรับปรุง) ได้บัญญัติไว้ใน หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา 72 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 26 มาตรา 27 ดังนี้

มาตรา 72 บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง”

“บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิ โดยแจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ย่อมได้รับสิทธิหรือสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ”

⁵³ ศนาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์ – รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน OPINION, คู่มือรัฐศาสตร์ – รัฐประศาสนศาสตร์, 2545, หน้า 68.

⁵⁴ ศักดิ์ ไทยวัฒน์ และวิญญู อังคนารักษ์, กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504), หน้า 226.

มาตรา 26 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และมีได้แจ้งเหตุที่มีอาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แล้วแต่เหตุ นั้นมิใช่เหตุอันสมควร หรือเป็นผู้มีรายชื่อประกาศตามมาตรา 25 ให้ถือว่าผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้

1. สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา
2. สิทธิสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิที่ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
3. สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นในการเสียสิทธิทางการเมือง ตามมาตรา 26 นั้น มีกำหนดเวลาใช้ในมาตรา 27

มาตรา 27 บัญญัติว่า “การเสียสิทธิตามมาตรา 26 ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ สมาชิกท้องถิ่น หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น”

จะเห็นว่าการนำเอาระบบการบังคับให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมาใช้ในประเทศไทย โดยกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ เกิดจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการว่าด้วยการปกครองโดยเสียงข้างมาก ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญที่สุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การบังคับให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้จำนวนผู้ออกเสียงเลือกตั้งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นให้คะแนนเสียงบริสุทธิ์ไปทำลายคะแนนเสียงที่มาจาก การซื้อเสียงและทุจริตการเลือกตั้ง จนการซื้อเสียงและการทุจริตการเลือกตั้งมีอิทธิพลน้อยลงหรือไม่มีเลย ทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมมากขึ้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานอันสำคัญของการเข้าสู่อำนาจรัฐปกครองประเทศโดยสุจริตต่อไป

จากการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สรุปได้ว่า การเลือกตั้งหมายถึงกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพราะเป็นวิธีการคัดเลือกบุคคลโดยการลงคะแนนเสียงเพื่อให้ได้ผู้แทนของปวงชนไปทำหน้าที่ในรัฐสภาไปรักษาผลประโยชน์และพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมประเทศชาติหรือใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน การเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองและเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองโดยสันติวิธี

2.7 ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย

การพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มีเสถียรภาพ สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่าสถาบันทางการเมือง คือ การจัดให้ประชาชนซึ่งเป็นรากฐานและเป็นเจ้าของประเทศได้มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยรับรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกของชุมชน ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง ความหมายของความรู้ความเข้าใจ ระดับความรู้ความเข้าใจ การวัดความรู้ความเข้าใจ ดังนี้

2.7.1 ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ไว้ดังนี้

ความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ อาจจะได้โดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือได้ฟัง ความรู้ในขั้นนี้ ประกอบด้วย คำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา หรือระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่สลับซับซ้อน และไม่ต้องใช้สมองมากนัก การจำได้จึงเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่สำคัญและเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิด และความสามารถด้านสมองเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นพฤติกรรมขั้นต่อจากความรู้ ขั้นตอนนี้จะต้องใช้ความสามารถทางสมองและทักษะในขั้นสูงขึ้นไป จนระดับของการสื่อความหมาย ซึ่งอาจทำได้ทั้งที่เป็นการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์ มักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ แล้ว โดยการฟัง เห็น อ่าน หรือเขียน ความเข้าใจนี้อาจแสดงออกในรูปของการใช้ทักษะ หรือการแปลความหมายต่างๆ เช่น การบรรยายข่าวสารต่างๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง หรือการแปลความหมายจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยคงความหมายเดิมเอาไว้ หรืออาจเป็นการแสดงความคิดเห็น หรือใช้ข้อสรุป หรือการคาดคะเนได้เช่นกัน⁵⁵

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า “ความรู้” ได้จากการอ่าน การได้ยิน การได้ฟัง การจดจำ และการย้อนรำลึก เป็นพฤติกรรมขั้นแรก ที่ไม่ต้องใช้ความคิดหรือสมรรถภาพทางสมองมากนัก แต่สำคัญเพราะสามารถพัฒนาไปสู่การเกิดความเข้าใจ “การรับรู้” จึงเป็นขั้นตอนพื้นฐานในการรับ

⁵⁵ ศรัญญู พูลลาภ, “ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตเลือกตั้งที่ 6 จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2546 , หน้า 10 – 13.

ข่าวสาร ความคิดและความเชื่อต่างๆ ซึ่งจะมีผลเชื่อมโยงเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง ส่วน “ความเข้าใจ” เป็นขั้นตอนที่ถัดมาจากการเกิดความรู้ การสื่อความหมาย ในระดับของการทำความเข้าใจ จึงเกี่ยวข้องกับ การตีความ การแปลความหมาย และการคาดคะเนด้วย ขั้นตอนทั้งสองนี้ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก จึงทำให้พฤติกรรมของความรู้ และความเข้าใจ เป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน ได้ยาก เพราะมักเกิดขึ้นควบคู่กันไป

2.7.2 ระดับความรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ความรู้ระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการเดาหรือ ภาพลวงตาทางประสาทสัมผัส
2. ความรู้ระดับธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัส หรือความเชื่อที่สูงกว่า แต่ยังไม่แน่นอนเป็นเพียงขั้นอาจเป็นไปได้
3. ระดับสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากความคิด หรือความเข้าใจ ซึ่งไม่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส เช่น ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ความรู้ขั้นนี้ถือว่าเป็นสมมติฐานเพราะเกิดจากค่านิยมและสมมติฐานที่ไม่ได้พิสูจน์
4. ระดับเหตุผล ได้แก่ ความรู้จากตรรกวิทยา เป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นรูปหรือมโนภาพวาดเป็นเอกภาพ

2.7.3 การวัดความรู้ความเข้าใจ

เนื่องจากความรู้คือความสามารถทางพุทธิปัญญาซึ่งแบ่งได้หลายระดับดังกล่าว ดังนั้น การวัดความรู้จึงควรวัดความสามารถในทุกๆระดับ เครื่องมือที่ใช้วัดจะต้องอาศัยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement test) ซึ่งเป็นการวัดความสามารถทางปัญญาและทักษะต่างๆ ที่ได้รับการเรียนรู้ในอดีต การวัดความรู้ใช้เครื่องมือแตกต่างกันตามความสามารถทางสติปัญญาซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ในเชิงความจำ (Cognitive potential)

ความรู้ ความจำ หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นหลักเบื้องต้นของพฤติกรรมด้านอื่นๆ ซึ่งนอกจากความจำแล้วยังสามารถระลึกได้ (Recall) อีกด้วยแต่ไม่จำเป็นต้องใช้ความเข้าใจไปตีความหมายเรื่องนั้น

2. พฤติกรรมด้านความเข้าใจ (comprehension)

ความเข้าใจ หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆ ได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม

3. พฤติกรรมด้านการนำไปใช้ (Application)

การนำไปใช้ หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือนำไปแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

4. พฤติกรรมด้านการวิเคราะห์ (Analysis)

การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยหรือเป็นการหาความสำคัญ และหลักการหรือทฤษฎีที่เป็นเหตุผลของเรื่องราวต่างๆ

5. พฤติกรรมด้านการสังเคราะห์ (Synthesis)

การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราวในส่วนประกอบย่อย มาผูกสัมพันธ์กันเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการตัดแปลงริเริ่มสร้างสรรค์ทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น

6. พฤติกรรมด้านการประเมินค่า (Evaluation)

การประเมินค่า หมายถึง การวินิจฉัยหรือตีราคาอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นการตัดสินใจว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดีอย่างไร โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เชื่อถือได้

ลำดับขั้นของพฤติกรรมการเรียนรู้จากขั้นต่ำไปสู่ขั้นสูง รวม 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็นได้ยิ่งก็จำได้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความเข้าใจ (Comprehension) เมื่อบุคคลได้มีประสบการณ์กับข่าวสารหนึ่ง ๆ อาจจะโดยการฟัง ได้อ่านหรือได้เขียน เป็นที่คาดว่าบุคคลนั้นจะทำความเข้าใจกับข่าวสารนั้น ๆ ความเข้าใจนี้อาจจะแสดงออกในรูปของทักษะการแสดงความคิดเห็น หรือความสามารถในการแปลให้ความหมายและการคาดคะเน

ขั้นที่ 3 การประยุกต์หรือการนำความรู้ไปใช้ (Application)

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis)

ขั้นที่ 5 การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการนำเอาส่วนประกอบย่อย ๆ หลาย ๆ ส่วน สามารถกันเข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างแน่ชัด

ขั้นที่ 6 การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง มีความสามารถในการตัดสินใจหรือตีค่า ประเมินค่าของสิ่งที่พบเห็นว่าถูกต้อง หรือดีงามหรือไม่ ในที่นี้มุ่งจะให้มีความรู้ความเข้าใจ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย⁵⁶

---

⁵⁶อ้างแล้ว, หน้า 52-55.

2.8 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษานั้นถือว่าเป็นสถาบันหลักในการพัฒนาคุณภาพของคนที่ จะกลายเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ดังนั้นการพัฒนาประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการปกครอง จึงสามารถใช้การศึกษาเป็น เครื่องมือในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี การใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยนั้น กระทำได้หลาย รูปแบบ เช่น

1. การจัดการศึกษาในระบบ เช่น จัดหลักสูตรในโรงเรียน จัดการเรียนการสอน และสร้าง แบบเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

2. การจัดการศึกษานอกระบบ เช่น การให้ความรู้ประสบการณ์แก่ประชาชน การใช้สื่อ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การจัดกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตย

ผลการใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยทำให้คนไทยทั่วไปเห็นว่า การศึกษามี ความสำคัญต่อการเป็นประชาธิปไตย และมีความสำคัญต่อการปกครองประเทศ จะเห็นได้จากผล การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในยุคปัจจุบันที่ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการศึกษา ระดับสูงเข้าไปเป็นผู้แทนมากขึ้น โรงเรียนกับการส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในส่วน ที่เกี่ยวกับการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรม ทั้งหมดเป็นแนวทางในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียนดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติแห่งชาติ พุทธศักราช 2540 แผนการ ศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

2.8.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่ง รัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ในมาตรา 49 ไว้ว่า

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาเพื่อให้ได้รับ การศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจาก รัฐ

2.8.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 1 บททั่วไป กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมายความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา กำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 23 (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข⁵⁷

2.8.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559)

บทที่ 2 สภาพปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันด้านการศึกษา ได้กล่าวไว้ดังนี้ “...ลักษณะของการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าว ชี้นำถึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ และปลูกจิตสำนึกในเรื่องความเป็นประชาธิปไตย และการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น...”⁵⁸

2.8.4 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

กรมวิชาการ (2545) เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่ความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

⁵⁷พนม พงษ์ไพบูลย์ รวมกฎหมายการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช,2546), หน้า 108.

⁵⁸กระทรวงศึกษาธิการ , แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559), (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2545), หน้า 4.

5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

ได้กำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรพื้นฐานทางการศึกษาไว้ดังนี้

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

การสร้างองค์ความรู้สังคมศึกษา

คุณภาพผู้เรียน องค์ความรู้

1. ยึดมั่นหลักธรรมของศาสนา	—————>	สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
2. ยึดมั่นการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย	—————>	สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ การดำเนินชีวิตในสังคม
3. หลักเศรษฐกิจพอเพียง	—————>	สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์
4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติ	—————>	สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์
5. ปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน	—————>	สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

โครงสร้างกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กำหนดให้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่ 4 ใน 8 กลุ่มวิชาแกนกลางประกอบด้วย องค์ความรู้ 5 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละสาระ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระ	มาตรฐาน
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	<p>มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน</p> <p>มาตรฐาน ส 1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามและศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ</p> <p>มาตรฐาน ส 1.3 ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงามและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข</p>

ตารางที่ 2.1 แสดงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ต่อ)

สาระ	มาตรฐาน
<p>สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม</p>	<p>มาตรฐาน ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ตามกฎหมายประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข</p> <p>มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอัน มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p>
<p>สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์</p>	<p>มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากร ในการผลิตและบริการ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ</p> <p>มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจและสังคมจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก</p>
<p>สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์</p>	<p>มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุผลมาวิเคราะห์ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ</p> <p>มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของ เหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น</p> <p>มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย</p>

ตารางที่ 2.1 แสดงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ต่อ)

สาระ	มาตรฐาน
สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์	<p>มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ปรากฏในระวางที่ ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาข้อมูลภูมิสารสนเทศ อันจะนำไปสู่การใช้และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>

นอกจากการกำหนดสาระและมาตรฐานของแต่ละสาระ เป็นแกนกลางแล้ว กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ยังได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไว้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น คือ ความคาดหวังในตัวผู้เรียนว่าผู้เรียนควรรู้และสามารถทำอะไรได้ตามมาตรฐานเมื่อเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น

ทั้งมาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นความคาดหวัง ที่ครอบคลุมสาระความรู้ ความสามารถ ค่านิยม ศีลธรรม และจริยธรรม โดยเขียนไว้บนพื้นฐานของการเรียนรู้ของผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในแต่ละช่วงชั้น มิได้หมายความว่าให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ้นสุดเฉพาะในช่วงชั้นเท่านั้น มาตรฐานการเรียนรู้เหล่านี้ถ้าจำเป็นยังสามารถเรียนซ้ำได้อีกในช่วงชั้นปีต่อไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นบางอย่างต้องส่งสมต่อไปในช่วงชั้นที่สูงขึ้นด้วย สิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนที่ปรากฏอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้ อยู่บนพื้นฐานที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาตามวัยระดับ พัฒนาการและตามชั้นปีของผู้เรียน

การนำสาระหลัก มาตรฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาจัดไว้ในหลักสูตรอย่างไร แล้วจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไร ประเมินผลอย่างไร ให้เป็นไปตามมาตรฐานและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่วางไว้ ถือเป็นความรับผิดชอบ และการตัดสินใจของครูผู้สอน

มาตรฐานช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – 3)

มาตรฐานการเรียนรู้เฉพาะช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – 3) ดังนี้

เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก พัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านภูมิศาสตร์เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2. ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ
3. ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์
4. ได้รับการพัฒนาแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และวางแผนดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

จากสาระ มาตรฐาน และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระสังคมศึกษา สามารถนำมาจัดหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาด้วยการกำหนดวิชาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 สังคมศึกษาพื้นฐาน เป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้

ลักษณะที่ 2 สังคมศึกษาเพิ่มเติม มี 2 แบบ คือ

- 1) สังคมศึกษาเพิ่มเติมต่อเนื่อง เป็นวิชาที่ขยายความรู้จากสังคมศึกษาพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ เป็นสากล และมีความรู้กว้างขวางมากขึ้น
- 2) สังคมศึกษาเพิ่มเสรี เป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.8.5 ประวัติโรงเรียนมัธยมหนองเจียด โดยสังเขป

ผู้วิจัยมุ่งที่จะกล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียน วิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ดังนี้

2.8.5.1 ความเป็นมาของโรงเรียน

โรงเรียนมัธยมหนองเจียด เดิมเป็นโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองเจียด หมู่ที่ 1 ตำบลหนองเจียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ห่างจากที่ตั้งอำเภอชุมแพ 19 กิโลเมตร ห่างจากที่ตั้งจังหวัดขอนแก่น 102 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 31 ไร่ 3 งาน 95 ตารางวา

ปี 2534 -2535 โรงเรียนโนนหันวิทยายน โดยนายบรรจบ คำคุณ ผู้อำนวยการ ได้มอบหมายให้นายประเทือง พลเสนา ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนโนนหันวิทยายน มาศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งข้อมูลประชากรในท้องถิ่นตำบลหนองเจียดและตำบลนาหนองทุ่ม คณะกรรมการสภาตำบลหนองเจียด ได้มีมติในที่ประชุมมีความต้องการให้มีโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นที่ตำบลหนองเจียด

ปี 2536 โรงเรียนโนนหันวิทยายนโดย นายเพชร เมืองวงษ์ ผู้อำนวยการ ได้มอบหมายให้นายประเทือง พลเสนา ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เป็นผู้ประสานงาน และหัวหน้าสาขาพร้อมด้วยนายสมนึก ทองคำ อาจารย์ 2 ระดับ 5 เป็นผู้ร่วมงานและผู้ช่วยหัวหน้าสาขาโดยมีนายชัย หล้าบ้านโพน กำนันตำบลหนองเจียดและประธานสภาตำบลหนองเจียด นายจอม จันดีสา ผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองเจียด หมู่ที่ 1 พร้อมด้วยชาวบ้านและคณะกรรมการสภาตำบลหนองเจียด มีมติเห็นชอบยกที่ดินสาธารณประโยชน์ให้เป็นสถานที่ก่อสร้างโรงเรียน

ปีการศึกษา 2536 เปิดการเรียนการสอนแบบสหศึกษาใช้สถานที่โรงเรียนบ้านหนองเจียด มิตรภาพที่ 205 เป็นสถานที่เรียนชั่วคราว

ปีการศึกษา 2537 ได้ย้ายสถานที่เรียนมาสร้างอาคารเรียนชั่วคราวหลังคามุงหญ้า ณ บริเวณที่ดินสาธารณประโยชน์ที่ก่อสร้างโรงเรียนปัจจุบัน

ปีการศึกษา 2538 สมาคมไทย-ซิกข์ แห่งประเทศไทยโดยการประสานงานของ นายกาลวัน ชิงค์ คานีโย ร้านอายิดสโตร์ชุมแพ บริจาคเงินและก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราวกึ่งถาวร โครงหลังคาเหล็ก ความกว้าง 10 เมตร สูง 3 เมตร จำนวน 2 หลัง ความยาวรวม 80 เมตร

วันที่ 1 พฤษภาคม 2538 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศจัดตั้งโรงเรียนเป็นเอกเทศใช้ชื่อโรงเรียน “โรงเรียนมัธยมหนองเจียด” ทั้งนี้โดยการผลักดันและประสานงานของ ฯพณฯ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ดร.สฤต สันติเมทนีดล ส.ส.ขอนแก่น) ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนถาวรและอาคารประกอบพร้อมอุปกรณ์การเรียนการสอน

กรมสามัญศึกษาได้แต่งตั้ง นายประเทือง พลเสนา ดำรงตำแหน่งครูใหญ่คนแรกเมื่อ วันที่ 2 ตุลาคม 2538 และได้รับการเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ โรงเรียน เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2541

ปีการศึกษา 2539 เปิดการเรียนการสอนเป็นศูนย์บริการ การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอชุมแพ หน่วยการเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด

ปีการศึกษา 2540 ขอย้ายการเปิดชั้นเรียนในระดับ ม.ปลาย

ปีการศึกษา 2541 เปิดทำการเรียนการสอนแบบสหศึกษา ถึงชั้น ม.ปลาย มีนักเรียนรวม 552 คน ครู-อาจารย์ รวม 10 คน นักการภารโรง 1 คน ยาม 1 คน

ปีการศึกษา 2544 กรมสามัญศึกษาแต่งตั้งให้นายประสพ ผาสุข อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสิทธราชเดชไชชัย รักษาการในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมหนองเขียด

26 กรกฎาคม 2544 กรมสามัญศึกษาแต่งตั้งให้นายทวีศักดิ์ ศรีวรสาร ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมหนองเขียด และได้รับการประเมินให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ

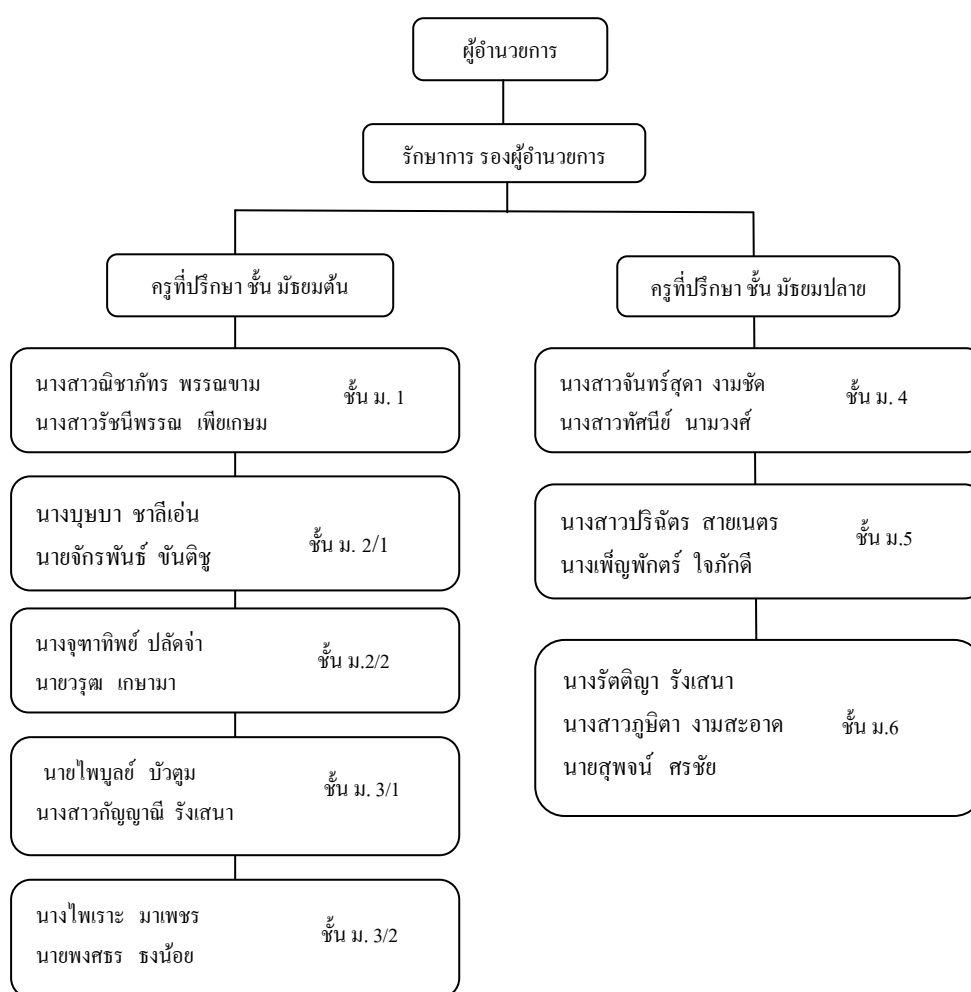
มีนาคม-พฤษภาคม 2548 นายสิทธิพร เพชรกล้า ผู้อำนวยการโรงเรียนโนนหันวิทยายน ได้รับคำสั่งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ให้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมหนองเขียด

13 พฤษภาคม 2548 นายประเวศ เทศเรียน ได้รับแต่งตั้งจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมหนองเขียด – ปัจจุบัน

โรงเรียนมัธยมหนองเขียด มีการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีบุคลากร 14 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน ดังนี้

1. นายประเวศ	เทศเรียน	ผู้อำนวยการโรงเรียน
2. นายไพบูลย์	บัวคูม	ครูชำนาญการพิเศษ
3. นางไพเราะ	มาเพชร	ครูชำนาญการพิเศษ
4. นางสาวจุฑาทิพย์	หล้าบ้านโพน	ครูชำนาญการพิเศษ
5. นางรัตติญา	รังเสนา	ครู ชำนาญการ
6. นางสาวจันทร์สุดา	งามซัด	ครู ชำนาญการ
7. นางบุษบา	ชาติเอ่น	ครู ชำนาญการ
8. นายพิมเนศวร์	บูรณะมาศ	ครู
9. นางสาวฉนิชภัทร	พรรณขาม	ครู
10. นายสุพจน์	ศรชัย	ครู

11. นางสาวกัญญา	งามสะอาด	ครู
12.นางสาวปริฉัตร	สายเนตร	ครู
13. นางสาวอมรรัตน์	สุวรรณศรี	ครู
14. นายพงศธร	ชงน้อย	ครู
15. นายบรรพชา	ศรีเสนา	นักการภารโรง

แผนภาพที่ 2.1 โครงสร้าง โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

2.8.6 วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

เป็นสถานศึกษาที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี จัดการศึกษาได้มาตรฐานแบบมีส่วนร่วม เป็นที่ยอมรับของชุมชน ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นไทย ภายในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.8.7 เป้าหมาย

นักเรียนในเขตพื้นที่บริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เต็มตามศักยภาพ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม อันพึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.8.8 ตราสัญลักษณ์ โรงเรียนมัธยมหนองเจียด

หนังสือในลูกโลก ครอบด้วยพุ่มบายศรี เปล่งประกายรัศมี

ความหมาย

หนังสือ หมายถึง มวลความรู้และประสบการณ์

ลูกโลก หมายถึง ศูนย์รวมสรรพสิ่ง

พุ่มบายศรี หมายถึง งานศิลปหัตถกรรมที่แสดงถึงการร่วมกันทำงาน ความสามัคคี ความเป็นสิริมงคล และความดีงาม

ประกายรัศมี หมายถึง เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเจริญรุ่งเรือง

ปรัชญาโรงเรียน คุณธรรมนำวิชา พัฒนาสิ่งแวดล้อม

คติธรรมประจำโรงเรียน ปัญญาประคองดังอาวุธ

ต้นไม้ประจำโรงเรียน ต้นสัตตบรรณ(ต้นตีนเป็ด)

อักษรย่อโรงเรียน ม.ช.

สีประจำโรงเรียน แดง – ขาว

สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ ความเสียสละและความรักชาติ แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชาติบ้านเมือง

ศึกษา ความบริสุทธิ์ ความยุติธรรม แสดงถึง การให้ความเสมอภาค ทาง การศึกษา⁵⁹

2.8.9 สถิตินักเรียน ปีการศึกษา 2553 – 2554

โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนนักเรียนในปี การศึกษา 2553 – 2554 จำนวน 250 คน

ตารางที่ 2.2 สถิตินักเรียน ปีการศึกษา 2553 – 2554 โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ระดับชั้น	ชาย	หญิง	รวม
ม.1/1	13	12	25
ม.1/2	13	13	26
ม.2/1	15	15	30
ม.2/2	11	16	27
ม.3/1	13	13	26
ม.3/2	12	11	23
ม.4	10	12	22
ม.5	19	21	40
ม.6	19	12	31
รวม	125	125	250

⁵⁹โรงเรียนมัธยมหนองเขียด, เอกสารการบริหารงานบุคคล ข้าราชการ พนักงานครู และ บุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น ฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนมัธยมหนองเขียด สังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น, 2549 (อัคราณา), 16 หน้า.

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพร วรปัญญาตระกูล ได้วิจัยเรื่อง ความรู้พื้นฐานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความรู้พื้นฐานทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลางค่อนข้างสูงแต่มีความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับน้อย และนักเรียนที่มีเพศ เขตที่ตั้งสถานศึกษาและสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน มีความรู้พื้นฐานทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและสนใจข่าวสารทางการเมือง แตกต่างกัน แต่สนใจไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน และรวมไปถึงความรู้พื้นฐานทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง⁶⁰

บุหงา ทาระพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2549 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก เปรียบเทียบนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ด้านความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการนำเรื่องประชาธิปไตยไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เปรียบเทียบนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ด้านการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนชายมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนปัญหาและแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนพบว่า นักเรียนเสนอปัญหาประชาธิปไตยในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.66 และเสนอแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 65.11⁶¹

---

⁶⁰ณัฐพร วรปัญญาตระกูล , “ความรู้พื้นฐานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), 2541, 138 หน้า.

⁶¹บุหงา ทาระพันธ์ “ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2549” สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) 2550, 104 หน้า

มานพ ปันทะวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสันทรายวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบอบประชาธิปไตยในระดับดี เพราะปัจจัยทางด้านอายุระหว่าง 18-19 ปี อาศัยอยู่กับบิดามารดา เขตที่อยู่อาศัยของกลุ่มประชากรอยู่ในเขตของส่วนตำบล ได้กระจายความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไปทุกหนแห่ง⁶²

วนิดา แก้วกุล ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนฉลองรัฐราษฎร์อุทิศ อำเภอสีขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โรงเรียนมีการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนในด้าน การจัดการการบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยรวมนักเรียนชาย มีความเห็นว่าโรงเรียนมีการสร้างเสริมประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนหญิงและนักเรียนทุกชั้นปี อยู่ในระดับปานกลาง⁶³

อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา ได้วิจัยเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยเฉลี่ยนักเรียนมีระดับความสนใจทางการเมืองค่อนข้างต่ำ มีระดับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองค่อนข้างสูง นักเรียนชาย มีระดับการเรียนรู้ทางการเมืองสูงกว่านักเรียนหญิง ระดับการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงมีความสนใจทางการเมืองสูง⁶⁴

---

⁶²มานพ ปันทะวงศ์, “ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสันทรายวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2545, 152 หน้า

⁶³วนิดา แก้วกุล, “การศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนฉลองรัฐราษฎร์อุทิศ อำเภอสีขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช” สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2550, 124 หน้า

⁶⁴อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา, “ การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2544 ,140 หน้า

สร้อยสุวรรณ พันธราช ได้วิจัยเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่านักเรียนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยโสธรพิทยาคม มีความเข้าใจในลักษณะการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก⁶⁵

ดาวเด่น ไพรรณฤทธิ์ ได้วิจัย เรื่อง ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 1.ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย 2.ด้านรัฐธรรมนูญ 3.ด้านผู้นำทางการเมือง 4.ด้านพรรคการเมืองและ 5.ด้านการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก⁶⁶

อรรถพ ลิ้มมาคำ ได้วิจัย เรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น มีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน⁶⁷

---

⁶⁵สร้อยสุวรรณ พันธราช, “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร” สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย) 2551, 80 หน้า

⁶⁶ดาวเด่น ไพรรณฤทธิ์, “ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนราชคำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร” สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2551, 141 หน้า.

⁶⁷อรรถพ ลิ้มมาคำ, “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 4 โรงเรียนกุเวียงวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น” สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2553, 140 หน้า.

พรรณอร พัทธชุกรได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า พฤติกรรมประชาธิปไตยในจำนวน 4 ด้าน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยในระดับมากจำนวน 3 ด้าน เรียงจากค่าระดับสูงไปต่ำ คือ ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ด้านการถือผลประโยชน์ของส่วนรวม และด้านความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมประชาธิปไตยที่อยู่ในระดับปานกลาง มี 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตย พบว่าเพศเกรดเฉลี่ยสะสม คณะที่เข้าศึกษา และภูมิลำเนาของนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา แต่ระดับชั้นปีที่กำลังศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษาและปัจจัยการสนับสนุนการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา เมื่อพิจารณาในส่วนปัจจัยสนับสนุนการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักศึกษาทั้ง 4 ด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยการสนับสนุนการ กล่อมเกลาทางการเมืองเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ คือด้านครอบครัว ด้านสื่อมวลชน ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านสถาบันการศึกษา (มหาวิทยาลัย) ตามลำดับ⁶⁸

ชโรธรา อโนมาส ได้วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ส่วนเพศ ชั้นปีที่ศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ เฉลี่ยต่อเดือนกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05⁶⁹

---

⁶⁸พรรณอร พัทธชุกร, “พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), 2552), 110 หน้า.

⁶⁹ชโรธรา อโนมาส, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), 2550, 110 หน้า.

วรัรัตน์ ชัยชนะ ได้วิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน พบว่า เยาวชน มีความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง มีทักษะมีความคาดหวัง ความพึงพอใจจากการอบรมอยู่ในระดับสูง อายุและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย⁷⁰

อาจกล่าวได้ว่า ระดับความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีความสำนึกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในอนาคตของระบอบประชาธิปไตย การพัฒนาทางด้านการศึกษาก็เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต

จากการศึกษาวิจัยที่มีผู้วิจัยหลายท่านที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะพบว่าผู้วิจัยได้นำความหลากหลายแนวความคิดในการทำการวิจัย ดังนั้นเหตุปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นสนับสนุนการตั้งข้อสมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนที่มีปัจจัยภูมิหลัง (เพศ อายุ การศึกษา) ต่างกันมีผลต่อความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

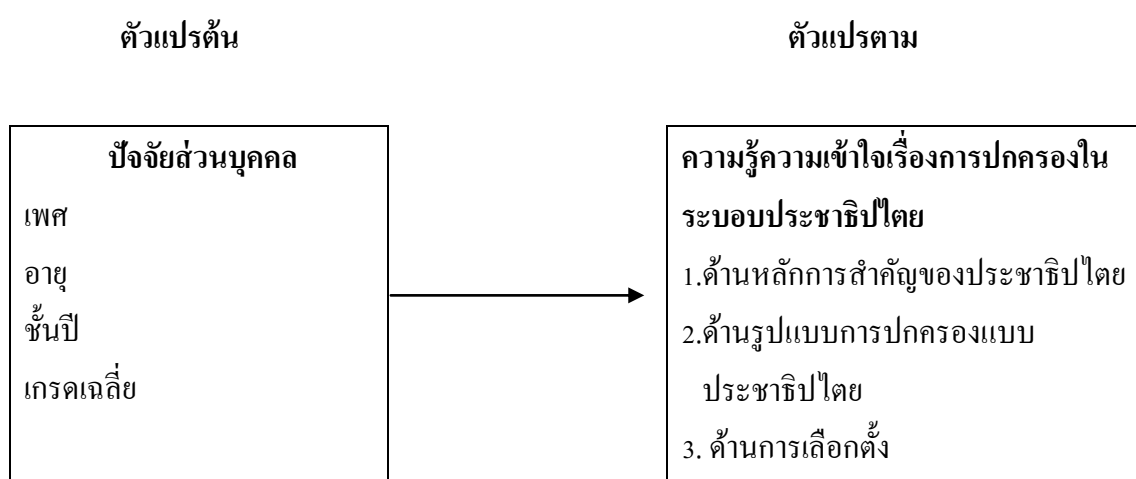
เรื่องความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์หน้าที่ในทางการเมืองในอนาคต และมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ผู้วิจัยได้กล่าวแล้วข้างต้น จึงได้นำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมา ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

---

⁷⁰วรัรัตน์ ชัยชนะ, “ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2546, 115 หน้า.

2.10 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษา ทฤษฎีและผลงานการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ของ **ประภาเพ็ญ สุวรรณ** และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย ได้สรุปจากแนวคิดนักวิชาการหลายท่าน ประกอบด้วย **จรูญ คุณมี ฆนศ จำเกิด ฌรงค์ ลินสวัสดิ์ เขาวนะ ไตรมาศ** 2. ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ได้สรุปจากแนวคิดนักวิชาการหลายท่าน ประกอบด้วย **เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ ทินพันธ์ นาคะตุ** 3. ด้านการเลือกตั้ง⁷¹ ได้สรุปแนวคิดจาก พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 26 มาตรา 27 นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 2.2 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁷¹ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, **หลักประชาธิปไตย**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 18.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2554 มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- 3.5 การวัดค่าตัวแปร
- 3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 250 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 153 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยการใช้สูตรการหาตัวอย่างของ Taro Yamane¹ ค้างนี้

---

¹สำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547), หน้า 64.

$$n = \frac{N}{1 + N(d)^2}$$

เมื่อ

$$n = \text{ขนาดตัวอย่างที่ต้องการหา}$$

$$N = \text{จำนวนประชากรทั้งหมด}$$

$$d = \text{ค่าสัดส่วนที่ต้องการให้ค่าสัดส่วนจากตัวอย่าง}$$

แตกต่างกันไปจากประชากรไม่เกินร้อยละ 5 หรือ .05

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง } n &= \frac{250}{1 + 250(.05)^2} \\ &= 153 \end{aligned}$$

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ คือ การคำนวณหาตัวอย่างตามวิธีการของ Taro Yamane² จากนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น รวมจำนวน 250 คน จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 153 คน

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ต่อจากนั้น จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ คือ การสุ่มที่มีได้กำหนดไว้ล่วงหน้าว่ามีใครจะเป็นตัวอย่างบ้าง ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้ นักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เมื่อพบใครก็สุ่มคนนั้นเป็นตัวอย่าง ไม่จำกัดว่าคนไหนให้ได้จำนวนที่ต้องการ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจเช็ครายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปี ระดับเกรด

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยลักษณะ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 103.

คำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่และไม่ใช่ ข้อที่ตอบว่าใช่ จะได้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบว่าไม่ใช่ จะได้ 0 คะแนน แล้ววัดคะแนนออกมาเป็นร้อยละ โดยการแปลงผลการให้คะแนน

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

สำหรับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดกรอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 3) สร้างแบบสอบถาม และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน นำแบบสอบถามปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบเนื้อหา และปรับปรุงเพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์

4) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาดูตรวจสอบและผ่านการแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รูปแบบของแบบสอบถาม (Format) ความเหมาะสมด้านภาษา (Wording) ความสมบูรณ์ของคำชี้แจง และความเหมาะสมของการใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม

5) นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruency : IOC) ของแบบสอบถาม

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ³

โดยที่

- +1 แนใจว่าสอดคล้อง
- 0 ไม่แนใจว่าสอดคล้อง
- 1 แนใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .67 ขึ้นไป

---

³ธีระศักดิ์ อุ่ นอารมณฺ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), หน้า 65.

6) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปริกษา
สารนิพนธ์ และอาจารย์ที่ปริกษาสารนิพนธ์ร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปทดลองใช้

3.5 การวัดค่าตัวแปร

3.5.1 การวัดค่าตัวแปรอิสระ

เพศ พิจารณาแบ่งกลุ่มเพศเป็น กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง รวม 2 กลุ่ม

อายุ อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุ คือ 1) อายุ
ต่ำกว่า 12 ปี 2) อายุ 13-14 ปี 3) อายุ 15 – 16 ปี 4) อายุ 17 ปี ขึ้นไป

ชั้น ปี แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ม. 1-3 และระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย คือ ม. 4 – 6

เกรดเฉลี่ย แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1) 0.5 – 1 2) 1.5 – 2 3) 2.5 – 3 4) 3.5 – 4

3.5.2 การวัดค่าตัวแปรตาม

การวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียน
มัธยมหนองเจียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก
ได้แก่ ใช่ และ ไม่ใช่ จำนวน 30 ข้อ โดยมีวิธีคิดคะแนน ดังนี้

ข้อความ	คะแนน
ตอบถูก	1
ตอบผิด	0

1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน โดยนำคะแนนรวมของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม มาจัดเป็นกลุ่มเพื่อให้อยู่ในอันดับสเกล มีเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนน ดังนี้

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ค่าคะแนนที่ได้สูงสุด คือ 30

ค่าคะแนนที่ได้ต่ำสุด คือ 9

จำนวนที่ต้องการแบ่งคือ 3 ชั้น

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{30 - 9}{3} = 7$$

(จุดจำกัดบนของชั้นแรก = จุดจำกัดล่างของชั้นแรก + ขนาดชั้น - 1)

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ได้ดังนี้

ช่วงคะแนน	แปลผล
9 - 16	น้อย
17 - 23	ปานกลาง
24 - 30	มาก

2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ราชด้านได้แก่ ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และด้านการเลือกตั้ง โดยนำคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละด้านมาจัดเป็นกลุ่ม เพื่อให้อยู่ในอันดับสเกล มีเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนน ดังนี้

ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ค่าคะแนนที่ได้สูงสุด คือ 10

ค่าคะแนนที่ได้ต่ำสุด คือ 1

จำนวนที่ต้องการแบ่งคือ 3 ชั้น

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{10 - 1}{3} = 3$$

(จุดจำกัดบนของชั้นแรก = จุดจำกัดล่างของชั้นแรก + ขนาดชั้น - 1)

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ได้ดังนี้

ช่วงคะแนน	แปลผล
1 - 3	น้อย
4 - 6	ปานกลาง
7 - 10	มาก

ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ค่าคะแนนที่ได้สูงสุด คือ 10

ค่าคะแนนที่ได้ต่ำสุด คือ 3

จำนวนที่ต้องการแบ่งคือ 3 ชั้น

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{10 - 3}{3} = 2$$

(ขีดจำกัดบนของชั้นแรก = ขีดจำกัดล่างของชั้นแรก + ขนาดชั้น - 1)

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ได้ดังนี้

ช่วงคะแนน	แปลผล
3 - 5	น้อย
6 - 8	ปานกลาง
9 ขึ้นไป	มาก

ด้านการเลือกตั้ง

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ค่าคะแนนที่ได้สูงสุด คือ 10

ค่าคะแนนที่ได้ต่ำสุด คือ 2

จำนวนที่ต้องการแบ่งคือ 3 ชั้น

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{10 - 2}{3} = 3$$

(ขีดจำกัดบนของชั้นแรก = ขีดจำกัดล่างของชั้นแรก + ขนาดชั้น - 1)

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ได้ดังนี้

ช่วงคะแนน	แปลผล
2 - 4	น้อย
5 - 7	ปานกลาง
8 - 10	มาก

3.5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 2 ตัวแปร โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ (Chi – Square Test)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ (Chi – Square Test) ทดสอบความสัมพันธ์

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6.1 แหล่งข้อมูล

รวบรวมและจัดเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามให้นักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.6.2 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

- 1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ถึงรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) แจกแบบสอบถามด้วยตนเองแก่นักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 153 ชุด
- 3) นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ไปตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล หากมีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์นำแบบสอบถามไปเก็บใหม่ด้วยตนเอง
- 4) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปทำการวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน เมื่อได้รับแบบสอบถามครบแล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้อง และให้อยู่ในระเบียบให้พร้อมนำไปทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.7.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี และระดับเกรด

3.7.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่

- 1) ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย
- 2) ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
- 3) ด้านการเลือกตั้ง

3.7.3 วิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา และผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ผู้ศึกษาได้ ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี และระดับเกรด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) วัดเกณฑ์ระดับความรู้

ตอนที่ 3 เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ความเข้าใจเรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าไค-สแควร์ (Chi – Squire) ใช้ในการหาค่าปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 153 คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อกำหนดค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 สถิติลักษณะที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติลักษณะที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

Chi-square	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พรรณนาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ q (q- Chi-square)
N	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
Sig.	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ย ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมกับคำอธิบายใต้ตาราง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 3 ด้าน คือ 1) ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย 2) ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย 3) ด้านการเลือกตั้ง ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมกับคำอธิบายใต้ตาราง

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น คือ ปัจจัยส่วนบุคคลกับ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi – Square Test) โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตาราง พร้อมกับคำอธิบายใต้ตาราง

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 153 คน คือ เพศ อายุ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ย ใช้การวิเคราะห์ หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละ (Percentage) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	66	43.10
หญิง	87	56.90
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 153 คน ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90 และเพศชาย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 43.10

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนร้อยละนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียดอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
อายุต่ำกว่า 12 ปี	0	0.00
13 – 14 ปี	64	41.80
15 – 16 ปี	36	23.60
17 ปีขึ้นไป	53	34.60
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีช่วงอายุระหว่าง 13 - 14 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80 รองลงมา ช่วงอายุ 17 ปีขึ้นไป จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 รองลงมา ช่วงอายุ 15 – 16 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 และช่วงอายุ ต่ำกว่า 12 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนร้อยละ (Percentage) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น แยกตามชั้นปี

ระดับชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3	88	57.50
มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6	65	42.50
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

ระดับเกรด	จำนวน	ร้อยละ
1. 0.5 – 1	3	2.00
2. 1.5 – 2	24	15.70
3. 2.5 – 3	94	61.40
4. 3.5 – 4	32	20.90
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับเกรด 2.5 – 3 จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 61.40 รองลงมาคือ 3.5 - 4 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 20.90 ระดับ 1.5 – 2.4 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 และระดับ 0.5 – 1 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

การศึกษาวิเคราะห์ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ใช้การวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอ ในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปากกาค้างตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทุกด้าน

ความรู้ ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (9 – 16)	8	5.20
ปานกลาง (17 – 23)	57	37.30
มาก (24 – 30)	88	57.50
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1–3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6 โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวม มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับ มาก จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมา ได้แก่ รู้ปานกลาง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 และรู้่น้อย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20

ตารางที่ 4.6 แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเจียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย

ความรู้ ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (1 – 3)	3	2.00
ปานกลาง (4 – 6)	38	24.80
มาก (7 – 10)	112	73.20
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 73.20 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 และมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตารางที่ 4.7 จำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างวัดระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน	คำตอบ		รวม
	ถูกต้อง (%)	ไม่ถูกต้อง (%)	
1. ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย			
1. การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหน้าที่พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย	149 (97.40)	4 (2.60)	153 (100)
2. ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐเท่าเทียมกัน	144 (94.10)	9 (5.90)	153 (100)
3. การใช้อำนาจประชาธิปไตยของประชาชนเป็นการใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง	98 (64.10)	55 (35.90)	153 (100)
4. บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการพูดและการเขียนภายใต้กรอบกฎหมาย	130 (85.00)	23 (15.00)	153 (100)
5. สิทธิและเสรีภาพต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่น	129 (84.30)	24 (15.70)	153 (100)
6. อำนาจอธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน	132 (86.30)	21 (13.70)	153 (100)
7. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดการเลือกตั้งเป็นหลักการสำคัญ	137 (89.50)	16 (10.50)	153 (100)
8. ผู้แทนของประชาชนเท่านั้น เป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตย	78 (51.00)	75 (49.00)	153 (100)
9. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาใดๆ ก็ได้	131 (85.60)	22 (14.40)	153 (100)
10. ประชาชนมอบอำนาจผ่านผู้แทนทางรัฐสภาเพื่อไปทำหน้าที่แทนตน	120 (78.40)	33 (21.60)	153 (100)

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยแปลผลสูงสุด คือ การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหน้าที่พลเมือง ดีตามระบอบประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 97.40 รองลงมาคือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐเท่าเทียมกัน คิดเป็นร้อยละ 94.10 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยแปลผลต่ำสุด คือ ผู้แทนของประชาชนเท่านั้น เป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 51.00

ตารางที่ 4.8 แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ความรู้ ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (3 – 5)	17	11.10
ปานกลาง (6 – 8)	118	77.10
มาก (9 ขึ้นไป)	18	11.80
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10

ตารางที่ 4.9 จำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างวัดระดับ ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน	คำตอบ		รวม
	ถูกต้อง (%)	ไม่ถูกต้อง (%)	
ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย			
11. พระมหากษัตริย์ย่อมมีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ	111 (72.50)	42 (27.50)	153 (100)
12. พระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ	139 (90.80)	14 (9.20)	153 (100)
13. รูปแบบการใช้อำนาจอธิปไตยของไทยอยู่ภายใต้ระบบรัฐสภา	128 (83.70)	25 (16.30)	153 (100)
14. รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย	130 (85.00)	23 (15.00)	153 (100)
15. การปกครองแบบรัฐสภาของไทยใช้อำนาจในการบริหารประเทศคือนายกรัฐมนตรี	135 (88.20)	18 (11.80)	153 (100)
16. รัฐสภามีอำนาจตรวจสอบฝ่ายบริหารได้	126 (82.4)	27 (17.60)	153 (100)
17. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 50,000 ราย สามารถเข้าชื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้	106 (69.30)	47 (30.70)	153 (100)
18. ประชาชนไทยมีเสรีภาพในการเลือกผู้แทนซึ่งจะเป็นใครก็ได้	129 (84.30)	24 (15.70)	153 (100)
19. ประธานาธิบดีต่างประเทศ มีฐานะเท่าเทียมกันกับพระมหากษัตริย์ของไทย	107 (69.90)	46 (30.10)	153 (100)
20. วุฒิสภามีหน้าที่ในการกั้นกรองกฎหมายและยื่นถอดถอนนายกรัฐมนตรีได้	115 (75.20)	38 (24.80)	153 (100)

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยแปลผลสูงสุด คือ พระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐตาม รัฐธรรมนูญ คิดเป็นร้อยละ 90.80 รองลงมาคือ การปกครองแบบรัฐสภาของไทยผู้ใช้อำนาจในการ บริหารประเทศคือนายกรัฐมนตรี คิดเป็นร้อยละ 88.20 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยแปลผลต่ำสุด คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 50,000 รายสามารถเข้าชื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ คิดเป็น ร้อยละ 69.30

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับความรู้ ความเข้าใจ ของกลุ่มตัวอย่างวัดระดับ ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านการเลือกตั้ง

ความรู้ ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
น้อย (2 – 4)	4	2.60
ปานกลาง (5 – 7)	23	15.00
มาก (8 – 10)	126	82.40
รวม	153	100.00

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้งโดยรวมอยู่ในระดับ มาก จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 82.40 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 23 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.00 และมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60

ตารางที่ 4.11 จำนวนร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างวัดระดับ ความรู้ความเข้าใจ เรื่องการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ด้านการเลือกตั้ง

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน	คำตอบ		รวม
	ถูกต้อง (%)	ไม่ถูกต้อง (%)	
ด้านการเลือกตั้ง			
21. ประชาชน อายุ 15 ปีเต็ม มีสิทธิในการเลือกตั้ง	44 (28.80)	109 (71.20)	153 (100)
22. การเลือกตั้ง มี 2 ประเภท คือทางตรงและทางอ้อม	95 (62.10)	58 (37.90)	153 (100)
23. การเลือกตั้ง มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย	147 (96.10)	6 (3.90)	153 (100)
24. ประชาชนต้องไปลงคะแนนเลือกตั้งโดยเสรี	144 (94.10)	9 (5.90)	153 (100)
25. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน	141 (92.20)	12 (7.80)	153 (100)
26. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ	143 (93.50)	10 (6.50)	153 (100)
27. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงได้หลายเสียง	79 (51.60)	74 (48.40)	153 (100)
28. ผลการลงคะแนนเลือกตั้งทุกครั้งถือเป็น “มติมหาชน”	132 (86.3)	21 (13.7)	153 (100.0)
29. การเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย	141 (92.20)	12 (7.80)	153 (100)
30. การเลือกตั้งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารประเทศโดยชอบธรรม	144 (94.10)	9 (5.90)	153 (100)

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยแปลผลสูงสุด คือ การเลือกตั้ง มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตยคิดเป็นร้อยละ 96.10 รองลงมาที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบได้ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ประชาชนต้องไปลงคะแนนเลือกตั้งโดยเสรีและการเลือกตั้งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารประเทศโดยชอบธรรม คิดเป็นร้อยละ 94.10 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยแปลผลต่ำสุด คือ ประชาชน อายุ 15 ปีเต็ม มีสิทธิในการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 28.80

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 4.12 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคลที่แสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอลำดวน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ

ความรู้ ความเข้าใจ	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
น้อย	7 (10.60)	1 (1.10)	8 (5.20)
ปานกลาง	25 (37.90)	32 (36.80)	57 (37.30)
มาก	34 (51.50)	54 (62.10)	88 (57.50)
รวม	66 (100)	87 (100)	153 (100)

Chi-square = 7.158

df= 2

significance= .02

จากตารางที่ 4.12 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า เพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจ มาก คิดเป็นร้อยละ 62.10 เพศชาย คิดเป็น ร้อยละ 51.50

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วย ไค-สแควร์ (Chi – Square Test) พบว่า ตัวแปรเพศ กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียน มัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรเพศกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอ ชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

ความรู้ ความเข้าใจ	อายุ			
	ต่ำกว่า 12 ปี	13 – 14 ปี	15 – 16 ปี	17 ปี ขึ้นไป
มาก	0 (0.00)	29 (45.30)	19 (52.80)	40 (75.50)
ปานกลาง	0 (0.00)	30 (46.90)	15 (41.70)	12 (22.60)
น้อย	0 (0.00)	5 (7.80)	2 (5.60)	1 (1.90)
รวม	0 (0)	64 (100)	36 (100)	53 (100)

Chi-square = 11.541

df= 4

significance= .02

จากตารางที่ 4.13 พบว่านักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่มีอายุ 17 ปีขึ้นไป มีความรู้ มาก คิดเป็นร้อยละ 75.50 รองลงมา อายุ 15-16 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.80 และ อายุ 13 - 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.30 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วย ไค-สแควร์ (Chi - Square Test) พบว่า ตัวแปรอายุกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรอายุกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม ชั้น ปี

ความรู้ ความเข้าใจ	ระดับชั้น ปี	
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย
มาก	43 (48.90)	45 (69.20)
ปานกลาง	38 (43.20)	19 (29.20)
น้อย	7 (8.00)	1 (1.50)
รวม	88 (100)	65 (100)

Chi-square = 7.593

df=2

significance= .02

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด ที่มีระดับการศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 69.20
และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 48.90

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วย ไค-สแควร์ (Chi – Square Test) พบว่า
ตัวแปรชั้นปีกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรชั้นปีกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการ
ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด
อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเกรดเฉลี่ย

ความรู้ ความเข้าใจ	ระดับเกรด			
	0.5 – 1	1.5 – 2	2.5 – 3	3.5 - 4
มาก	1 (33.30)	12 (50.00)	53 (56.40)	22 (68.80)
ปานกลาง	2 (66.70)	8 (33.30)	37 (39.40)	10 (31.30)
น้อย	0 (0.00)	4 (16.70)	4 (4.30)	0 (0.00)
รวม	3 (100)	24 (100)	94 (100)	32 (100)

Chi-square = 10.487

df = 6

significance = .10

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด ที่มีเกรดเฉลี่ย 3.5 – 4 มีความรู้ความเข้าใจ มาก คิดเป็นร้อยละ 68.80 รองลงมา 2.5 – 3 คิดเป็นร้อยละ 56.40 1.5 – 2 คิดเป็นร้อยละ 50.00 และ 0.5 – 1 คิดเป็นร้อยละ 33.30 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วย Chi – Square Test พบว่า ตัวแปร ระดับเกรดกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05

ดังนั้น สรุปว่า ตัวแปรเกรดเฉลี่ยกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวม

ปัจจัยส่วนบุคคล	Chi-Square	Significance	ผลการทดสอบ
เพศ	7.158	0.02	มีความสัมพันธ์
อายุ	11.541	0.02	มีความสัมพันธ์
ชั้น ปี	7.593	0.02	มีความสัมพันธ์
ระดับเกรด	10.487	0.10	ไม่มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 4.16 พบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวม พบว่า ตัวแปร เพศ อายุ ชั้นปี ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน ระดับเกรด ของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ดังนั้นสรุปว่า ปัจจัยส่วนบุคคลคือ เพศ อายุ ชั้นปี ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน เกรดเฉลี่ย ของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้จำนวน 153 คน และได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายเหตุผลและวิธีการตอบ และรับแบบสอบถามกลับคืนมา ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Test) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวแปร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.10 อายุ 17 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 75.50 ระดับชั้นปี ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 69.20 ระดับเกรด 3.5 - 4 คิดเป็นร้อยละ 68.80

5.1.2 ด้านระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 รองลงมา ได้แก่วิธีระดับปานกลาง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 และรู้ระดับน้อย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 73.20 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 และมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.10 ด้านการเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 82.40 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 และมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60

5.1.3 ด้านการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมพบว่า ตัวแปรเพศ อายุ และระดับชั้นปีกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่นมีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปรระดับเกรดกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด

อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิจัย พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อภิปรายได้ว่า อาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้รับการปลูกฝังการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี รวมทั้ง มีประสบการณ์ทางการเมืองจากหลักสูตรการเรียนการสอนพร้อมกับการจัดกิจกรรมทางการเมืองของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **สร้อยสุวรรณ พันธราช** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร “ผลการวิจัย พบว่านักเรียนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยโสธรพิทยาคม มีความเข้าใจในลักษณะการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน ได้ผลดังนี้ คือ

1) ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรืออาจเป็นเพราะว่านักเรียนได้รับการปลูกฝังการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดีรวมทั้ง มีประสบการณ์ทางการเมืองจากหลักสูตรการเรียนการสอนพร้อมกับการจัดกิจกรรมทางการเมืองของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ **สร้อยสุวรรณ พันธราช** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่านักเรียนนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยโสธรพิทยาคม มีความเข้าใจในลักษณะการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหน้าที่พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อภิปรายได้ว่า นักเรียนคิดว่า หน้าที่พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยคือการปฏิบัติตามกฎหมายจึงทำให้นักเรียนได้สะสมความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญเรื่องการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหน้าที่พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของนักเรียนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ**ประภาพทย์ สุวรรณ** ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ อาจจะโดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟัง ความรู้ในขั้นนี้ ประกอบด้วย คำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ปัญหา หรือระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่สลับซับซ้อน และไม่ต้องใช้สมองมากนัก การจำได้จึงเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่สำคัญและเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิด และความสามารถด้านสมองเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้แทนของประชาชนเท่านั้นเป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตย การแปรผลอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนอยู่ในวุฒิภาวะของนักเรียนในวัยเรียน ทำให้ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจของข้อนี้ น้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของ**ปราโมทย์ นาคธรรม** แสดงความคิดเห็นว่า อำนาจสูงสุดในการปกครองในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสังคมอยู่ที่ปวงชนเมื่อมีการเสนอความคิดเห็นว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ย่อมมีความหมายว่า ประชาชนคือรัฐนั่นเอง แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนต้องตัดสินใจปัญหาทุกเรื่องโดยตรง แต่มีการมอบหมายอำนาจให้ตัวแทน

2) ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย พบว่า ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมายในการเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจนั้นต้องมีการเรียนการสอนที่ใช้เวลาและกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน การเรียนในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนจึงทำให้นักเรียนได้สะสมความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญจากโรงเรียนส่งผลต่อความเข้าใจของนักเรียนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **ดาวเด่น ไพรรณฤทธิ** ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 :ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตย 1) ด้านกระบวนการเข้าใจประชาธิปไตย 2) ด้านรัฐธรรมนูญ 3) ด้านผู้นำทางการเมือง 4) ด้านพรรคการเมืองและ 5) ด้านการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับมากทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับประมุขแห่งรัฐ จากสื่อ จากสังคม จากโรงเรียน จากครอบครัว ชุมชนเนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงประพาศิตนอยู่อย่างสามัญชนที่ไม่ได้วางอำนาจจนเกินขอบเขต ซึ่งไม่สอดคล้องกับ**ฉันทพร วรปัญญาตระกูล** ได้ศึกษาความรู้พื้นฐานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีความรู้พื้นฐานทางด้านการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลางค่อนข้างสูงแต่มีความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับน้อย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 50,000 รายสามารถเข้าชื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งมีค่าแปรผลอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้อภิปรายได้ว่านักเรียนยังมองไม่เห็นความสำคัญของการเสนอชื่อเพื่อเข้าไปแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่ไกลตัวและมีความสนใจในข้อนี้้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับ**ฉันทพร วรปัญญาตระกูล** ได้ศึกษาความรู้พื้นฐานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียน มีความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในระดับน้อย

3) ด้านการเลือกตั้ง พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนมีประสบการณ์การเลือกตั้งในโรงเรียน เช่นการเลือกตั้งหัวหน้าชั้น การเลือกตั้งประธานนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน ซึ่งเป็นการปลูกฝังด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งของนักเรียนและถือว่าเป็นประสบการณ์ตรงของนักเรียน ส่งผลต่อความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **ดาวเด่น ไพรัชฤทธิ์** ได้ศึกษาความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศกรุงเทพมหานคร ด้านการเลือกตั้ง พบว่านักเรียนมีความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับวัยของนักเรียน การเรียนในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรส่งเสริมพัฒนาต่อไปให้อยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อให้บังเกิดผลดีต่อนักเรียนยิ่งขึ้น และประเทศชาติสืบไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การเลือกตั้ง มีความสำคัญในระบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีประสบการณ์ตรงในการเลือกตั้งในโรงเรียน เช่นการเลือกตั้งหัวหน้าชั้น การเลือกตั้งประธานนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน ซึ่งเป็นการปลูกฝังด้านการใช้สิทธิการเลือกตั้งของนักเรียน และถือว่าการเรียนรู้โดยตรงของนักเรียน ส่งผลต่อความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับหลักแนวคิดและนิยาม ของ **ศักดิ์ ไทยวัฒน์ และวิญญู อังคนารักษ์** ซึ่งกล่าวว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ว่าด้วยสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นสิทธิที่บุคคลมีอยู่ในกฎหมายในการที่จะออกเสียงเลือกตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งใดๆ ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเลือกตั้งที่กำหนด ฉะนั้นในการพัฒนาความเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียน จึงควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนการสร้างความรู้ความเข้าใจหลักประชาธิปไตย ด้านการเลือกตั้ง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ดีมีคุณภาพและประเทศชาติต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประชาชน อายุ 15 ปีเต็ม มีสิทธิในการเลือกตั้ง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า นักเรียนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิในการเลือกตั้ง จึงส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจในข้อนี้ น้อย ซึ่งสอดคล้องกับหลักแนวคิดและนิยามของ **ศักดิ์ ไทยวัฒน์ และวิญญู อังคนารักษ์** ซึ่งกล่าวว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง ว่าด้วยสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง เป็นสิทธิที่บุคคลมีอยู่ในกฎหมายในการที่จะออกเสียงเลือกตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งใดๆ ตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเลือกตั้งที่กำหนด

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1) จากสมมติฐานการวิจัย คือนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เพศมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผลวิจัยพบว่า นักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่นโดยรวมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนเพศหญิงเพศชายมีความสนใจและมีขีดความสามารถในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ฉะนั้นเพศจึงมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรรณอร พัทธชุกร** ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผลการวิจัยพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) จากสมมติฐานการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อายุมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่ง ผลการวิจัย พบว่านักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีระดับอายุใกล้เคียงกันและโรงเรียนมีการจัดสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการฝึกอบรม มีความสนใจและมีจิตความสามารถในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ฉะนั้นอายุ จึงมีผลต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชโลธรา โอนมาส** ได้ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ผลการวิจัยพบว่าอายุกับวัฒนธรรมทางการเมืองของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) จากสมมติฐานการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ชั้น ปี่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่ง ผลการวิจัย พบว่านักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีระดับการศึกษาใกล้เคียงกันและโรงเรียนมีการจัดสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการฝึกอบรมมีความสนใจและมีจิตความสามารถในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ฉะนั้น ระดับชั้น ปี่มีผลในการเรียนรู้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรรัตน์ ชัยชนะ** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4) จากสมมติฐานการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่ง ผลการวิจัย พบว่านักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยรวม ไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเกรดเฉลี่ย ไม่มีผลกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรรณอร พัทธชุมโชค** ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผลการวิจัยพบว่า เกรดเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักศึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัยและการอภิปรายผลสามารถเสนอแนะแบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทุกด้านดังต่อไปนี้

1) ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย พบว่า ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 73.20 สมควรให้รักษามาตรฐานนี้ไว้ ส่วนข้อ ผู้แทนของประชาชนเท่านั้น เป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตย ที่มีความรู้ความเข้าใจน้อย โรงเรียนควรให้ได้รับการพัฒนาในรูปแบบประชาสัมพันธ์และครูผู้สอนเน้น ในการสอนเรื่องหลักการสำคัญของประชาธิปไตย

2) ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย พบว่า ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 77.10 สมควรให้ได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อ ประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 50,000 รายสามารถเข้าชื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ น้อย โรงเรียนควรให้ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยการสมมุติขึ้นภายในโรงเรียน เช่น การจัดตั้งสภานักเรียน เป็นต้น

3) ด้านการเลือกตั้ง พบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 82.40 สมควรให้รักษามาตรฐานนี้ไว้ ส่วนข้อ ประชาชน อายุ 15 ปีเต็ม มีสิทธิในการเลือกตั้ง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย เห็นควรให้มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ โดยครูผู้สอนเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการเลือกตั้งประธานนักเรียน หรือประธานในห้องเรียน เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ ประชาชน อายุ 15 ปีเต็ม มีสิทธิในการเลือกตั้ง ด้านการเลือกตั้ง จึงควรศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและค้นหาสาเหตุ

2) เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เท่านั้น ในโอกาสต่อไปควรมีการศึกษาความรู้ ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตยช่วงชั้นอื่น เพื่อเป็นการพัฒนาและเตรียมความพร้อมความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะต่อไปจะเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง

3) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเชิงลึก

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กมล ทองธรรมชาติ. **หลักประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

กนก วงษ์ตระหง่าน. **ประชาธิปไตยกับการเมืองและการเลือกตั้ง**. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2546.

กนลา สุขพานิช. **ระบบการเมืองเปรียบเทียบ**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.

กรมประชาสัมพันธ์. **แนวทางประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2549.

กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.2545 – 2559)**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. **พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

คำนึ่ง ชัยสุวรรณรักษ์. **ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แม็ค, 2546.

คณาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์-รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบัน OPNION. **คู่มือรัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สกายบุ๊กส์, 2544.

จรรยา คุณมี. **หลักรัฐศาสตร์ภาคพิศดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์**. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

จิรโชค วีระสัยและคณะ. **รัฐศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **หลักประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

ชูศรี วงศ์รัตน์. **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตการพิมพ์, 2546.

เชาวรัตน์ ศันสยะชัย. **ประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

เชาวนะ ไตรมาศ. **ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตยในระบบนิติรัฐในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2547.

ณรงค์ สินสวัตต์. **จิตวิทยาการเมือง**. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, 2518.

- ทินพันธ์ นาคะตะ. รัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : พูนสวัสดิ์การพิมพ์, 2535.
- ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณฺ์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปกร, 2549.
- ธเนศ จำเกิด. แนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กรมสามัญศึกษา, มปป.
- บุริรักษ์ นามวัฒน์. กฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.
- ปราโมทย์ นาครทรรพ. ความหมายของรัฐธรรมนุญ. พระนคร : พิมพ์, 2516.
- ศศ.ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สังคมวิทยาการเมือง (Political Sociology). ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานา, 2545.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. รวมกฎหมายการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2546.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : เฮาส์ ออฟ เคอร์มีสท์, 2547.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. ประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2518.
- เมธี สมภักดี. การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน (อค์สำเนา), หน้า 1.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.
- โรงเรียนมัธยมหนองเขียด. เอกสารการบริหารงานบุคคล ข้าราชการ พนักงานครู และบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น ฝ่ายบริหารงานทั่วไป โรงเรียนมัธยมหนองเขียด สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น, (อค์สำเนา), 2549.
- วิสุทธิ์ โทธิแท้. ประชาธิปไตย : แนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- ศักดิ์ ไทยวัฒน์ และวิญญู อังคนารักษ์. กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504.
- สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรการพิมพ์, 2526.
- สันต์ หัตถิรัตน์. ศัพท์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสร้างสื่อ จำกัด, 2541.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมา
ธรรม, 2545.

สำเร็จ จันทรสวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

สุขุม นวลสกุล และวิศิษฎ์ ทวีเศรษฐ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์
การพิมพ์, 2530.

อมร รักษาสัตย์. การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, 2541.

อมร รักษาสัตย์ และคณะ. ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลาย
ประเทศ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. “การควบคุมฝ่ายปกครอง”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ณัฐพร วรปัญญาตระกูล. “ความรู้พื้นฐานการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการเมือง
ของนักเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.

ดาวเด่น ไพรธรรมฤทธิ์. “ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่
4 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนราชดำริ เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร”. สารนิพนธ์
ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.

บุหงา ทาระพันธ์. “ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 :
ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2549”.
สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,
2550.

มานพ ปันทะวงศ์. “ความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน
ปลาย โรงเรียนสันทรายวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

เยาวลักษณ์ อักษร. “การศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะประชาธิปไตย
ให้แก่แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- วนิดา แก้วกุล. “การศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนฉลอง
รัฐราษฎร์อุทิศ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2550.
- ศรัญญ พูลลาภ. “ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 : ศึกษาเฉพาะกรณี เขตเลือกตั้งที่ 6
จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2546.
- สร้อยสุวรรณ พันธราช. “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปี
ที่ 6 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”. สารนิพนธ์
ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.
- สัจชัย ขจรเวหาสน์. “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี
ปลัดอำเภอที่รับราชการในจังหวัดฉะเชิงเทรา”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- อรินทร์ นิดิเศรษฐ์. “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของชาวชนบท : กรณีศึกษาประชาชนใน
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- อุทุมพร วิลาทอง. “ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเรื่องการเมืองการปกครองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนอำเภอศรี
ราชา จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2541.
- อรรณพ สิมมาคำ. “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 4
โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2553.
- อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา. “ การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาใน
เขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2544.

2. ภาษาอังกฤษ

1) General Book

Alfred de Grezia. **Political Behavior**. New York, 1965.

Redney W. Napier & Matti K Gershenfield. **Groups : Theory and Experience**. Boston :
Houghton Mifflin. Co., 1973.

Raymond J. Burdy. **Fundamental of Leadership Readings**. Massachusetts Addison : Wesley
Publishing Co., 1972.

Roderick Bell. David V. Edwards & R. Harrison R. Wagner. **Political Power : A Rederin
Theory and Research**. New York : The free Press, 1969.

Solomon Ben. **Leadership of Youth**. New York : Youth Service, 1950.

ภาคผนวก

เลขที่แบบสอบถาม □□□

แบบสอบถามการวิจัย

**เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยม
หนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น**

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและโปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของท่านเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยเป็นลักษณะภาพรวม โดยจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น แต่ในทางตรงกันข้ามข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่อเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ มีจำนวน 4 หน้า ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

- 1.ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย
- 2.ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
- 3.ด้านการเลือกตั้ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวภูษิตา งามสะอาด

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

ข้อความ	สำหรับผู้วิจัย
<p>1. เพศ</p> <p>☐ 1. ชาย</p> <p>☐ 2. หญิง</p>	<p>[ ] V1</p>
<p>2. อายุ</p> <p>☐ 1. อายุต่ำกว่า 12 ปี ☐ 2. อายุ 13 -14 ปี</p> <p>☐ 3. อายุ 15 – 16 ปี ☐ 4.อายุ 17 ปี ขึ้นไป</p>	<p>[ ] V2</p>
<p>3. ระดับชั้นปี</p> <p>☐ 1. มัธยมศึกษาตอนต้น คือ ม. 1-3</p> <p>☐ 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ม. 4 - 6</p>	<p>[ ] V3</p>
<p>4. ระดับเกรดเฉลี่ย</p> <p>☐ 1. 0.5 – 1</p> <p>☐ 2. 1.5 – 2</p> <p>☐ 3. 2.5 – 3</p> <p>☐ 4. 3.5 - 4</p>	<p>[ ] V4</p>

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดง เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นโดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่และไม่ใช่

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับความรู้		สำหรับ ผู้วิจัย
		ใช่	ไม่ใช่	
1. ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย				
1.1	การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหน้าที่พลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย			[ ] V5
1.2	ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐเท่าเทียมกัน			[ ] V6
1.3	การใช้อำนาจประชาธิปไตยของประชาชนเป็นการใช้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง			[ ] V7
1.4	บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการพูดและการเขียนภายใต้กรอบกฎหมาย			[ ] V8
1.5	สิทธิและเสรีภาพต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่น			[ ] V9
1.6	อำนาจอธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน			[ ] V10
1.7	ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดการเลือกตั้งเป็นหลักการสำคัญ			[ ] V11
1.8	ผู้แทนของประชาชนเท่านั้น เป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตย			[ ] V12
1.9	ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาใดๆก็ได้			[ ] V13
1.10	ประชาชนมอบอำนาจผ่านผู้แทนทางรัฐสภาเพื่อไปทำหน้าที่แทนตน			[ ] V14

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้		สำหรับ ผู้วิจัย
		ใช่	ไม่ใช่	
2.ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย				
2.1	พระมหากษัตริย์ย่อมมีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ			[ ]V15
2.2	พระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ			[ ]V16
2.3	รูปแบบการใช้อำนาจอธิปไตยของไทยอยู่ภายใต้ระบบ รัฐสภา			[ ]V17
2.4	รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย			[ ]V18
2.5	การปกครองแบบรัฐสภาของไทยใช้อำนาจในการ บริหารประเทศคือนายกรัฐมนตรี			[ ]V19
2.6	รัฐสภามีอำนาจตรวจสอบฝ่ายบริหารได้			[ ]V20
2.7	ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 50,000 รายสามารถ เข้าชื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้			[ ]V21
2.8	ประชาชนไทยมีเสรีภาพในการเลือกผู้แทน ซึ่งจะเป็นใครก็ได้			[ ]V22
2.9	ประธานาธิบดีต่างประเทศ มีฐานะเท่าเทียมกันกับ พระมหากษัตริย์ของไทย			[ ]V23
2.10	วุฒิสภามีหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายและยื่น ถอดถอนนายกรัฐมนตรีได้			[ ]V24
3. ด้านการเลือกตั้ง				
3.1	ประชาชน อายุ 15 ปีเต็ม มีสิทธิในการเลือกตั้ง			[ ]V25
3.2	การเลือกตั้ง มี 2 ประเภท คือทางตรงและทางอ้อม			[ ]V26
3.3	การเลือกตั้ง มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย			[ ]V27
3.4	ประชาชนต้องไปลงคะแนนเลือกตั้งโดยเสรี			[ ]V28
3.5	การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นการมีส่วนร่วมของ ประชาชน			[ ]V29
3.6	การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญ			[ ]V30
3.7	ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิ์ออกเสียงได้หลายเสียง			[ ]V31

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความรู้		สำหรับ ผู้วิจัย
		ใช่	ไม่ใช่	
3. ด้านการเลือกตั้ง				
3.8	ผลการลงคะแนนเลือกตั้งทุกครั้งถือเป็น “มติมหาชน”			[ ]V32
3.9	การเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย			[ ]V33
3.10	การเลือกตั้งเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารประเทศโดยชอบธรรม			[ ]V34

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

บันทึกข้อความ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร . (043) 241495

ที่ ศธ 6012/235

วันที่ 23 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร ผศ.ทรงวุฒิ ศรีวิไล

ด้วย นางสาวภูษิตา งามสะอาด นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตร์ มหบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203017 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียดอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ในกรณีนี้ จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผศ.ทรงวุฒิ ศรีวิไล
 วุฒิการศึกษา ศศ.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ศศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 ตำบลในเมือง จังหวัดขอนแก่น

2. รศ.สำเริง จันทรสวรรณ
 วุฒิการศึกษา พบ.ม.(สถิติประยุกต์ สาขาวิชาประชากรศาสตร์)
 ตำแหน่ง รอง ศาสตราจารย์ ระดับ 9
 อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 ตำบลในเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. นายอำนาจ โพธิ์ศรี
 วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ
 จังหวัดขอนแก่น

ที่ ศธ 6012/ว673

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

23 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร รศ.สำเริง จันทรสวรรณ

ด้วย นางสาวภูษิตา งามสะอาด นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203017 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเจียดอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ในกรณีนี้ จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ท ศธ 6012/ว673

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

23 ธันวาคม 2554

เรื่อง ขออนุญาตแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ

เจริญพร นายอำนาจ โพธิ์ศรี

ด้วย นางสาวกัญญา งามสะอาด นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203017 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียดอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ในกรณีนี้ จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรงที่สุด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอแต่งตั้งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ที่ ศธ 6012/215

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

20 กุมภาพันธ์ 2555

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมหนองเขียด

ด้วย นางสาวภูษิตา งามสะอาด นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศูนย์การศึกษาวิทยาเขตอีสาน รหัสประจำตัวนักศึกษา 5314203017 กำลังทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมหนองเขียดอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์เมธิ สมภักดี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ร่วม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าว เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับดำเนินการในขั้นตอนต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุญาต

เจริญพร

(พระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์)

รักษาการแทนรองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนโรงเรียนมัธยม
หนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

แบบสอบถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
เพศ	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
อายุ	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
ระดับชั้น ปี	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
ระดับเกรด	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
1) ด้านหลักการสำคัญของประชาธิปไตย						
1	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
2) ด้านรูปแบบการ ปกครองแบบประชาธิปไตย						
11	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้

แบบสอบถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
17	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
3) ด้านการเลือกตั้ง						
21	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
26	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.0	นำไปใช้ได้

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

—

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
เพศ	32.1333	25.0851	-.1620	.8239
อายุ	31.0000	26.6897	-.3450	.8502
ชั้นปี	32.4667	23.9126	.0877	.8127
เกรด	30.2333	24.5299	-.0512	.8199
ด้าน1.1	32.8000	23.4069	.6168	.7999
ด้าน1.2	32.8333	23.3161	.4691	.8004
ด้าน1.3	33.0667	23.0299	.2867	.8044
ด้าน1.4	32.8667	22.4644	.6819	.7930
ด้าน1.5	32.9000	22.4379	.6022	.7939
ด้าน1.6	32.8667	23.0851	.4610	.7994
ด้าน1.7	32.9667	23.6195	.1884	.8078
ด้าน1.8	33.3000	23.1828	.2230	.8077
ด้าน1.9	32.8667	22.6713	.6076	.7951
ด้าน1.10	32.9333	22.5471	.5109	.7961
ด้าน2.1	33.0667	23.9264	.0847	.8129
ด้าน2.2	32.9000	22.8517	.4715	.7982
ด้าน2.3	32.8667	23.1540	.4368	.8001
ด้าน2.4	32.9667	21.6885	.7062	.7879
ด้าน2.5	32.8333	23.4540	.4116	.8018
ด้าน2.6	32.9333	23.1678	.3339	.8024
ด้าน2.7	32.9667	23.4816	.2239	.8065
ด้าน2.8	32.8333	22.6954	.7323	.7941

ด้าน2.9	33.0000	23.5862	.1816	.8083
ด้าน2.10	32.8667	23.8437	.1990	.8067
ด้าน3.1	33.3333	21.6092	.5691	.7912
ด้าน3.2	33.1333	21.4989	.6140	.7893
ด้าน3.3	32.8333	23.3161	.4691	.8004
ด้าน3.4	32.8333	23.5230	.3830	.8024
ด้าน3.5	32.8333	23.5230	.3830	.8024
ด้าน3.6	32.9000	22.7828	.4931	.7975
ด้าน3.7	33.3000	22.2172	.4296	.7979
ด้าน3.8	33.0000	23.9310	.0983	.8115
ด้าน3.9	32.8333	23.3161	.4691	.8004
ด้าน3.10	32.8333	22.6954	.7323	.7941

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 34

Alpha = .8084

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวภูษิตา งามสะอาด
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 20 พฤษภาคม 2520
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 119 หมู่ 13 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมิ่งเมืองขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2540	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) การบัญชี จาก โรงเรียนพนิชยการขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2544	ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต(คบ.) เอกวิชาภาษาอังกฤษ จาก สถาบันราชภัฏเลย จังหวัดเลย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2549	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 3 – 5 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝ้อ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
ปัจจุบัน	ดำรงตำแหน่ง ครู โรงเรียนมัธยมหนองเขียด อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น